

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „
Numărul poporal:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— „
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

„Meșterul Manole“

— Articol din afară —

Nu sunt nici redactor al „Românului“, nu sunt nici membru al comitetului partidului național, nu sunt nici măcar un conducător, un „fruntaș“. Sunt însă un prieten al tuturor tovarășilor de luptă stăruitoare în contra năzuințelor acelora, cari vreau să ne zdrobească neamul; și nu-s dușmanul nimănui.

Prin urmare, — în chestiunea, pe care o voi atinge în articolul acesta — persoana mea nu poate interesa pe nimeni; nici pe cel mai afemeiat taifasagiu ori palavragiu al oricărei cafenele din oricare orașel românesc. Și pentruca și redacția ziarului, căruia îi trimet acest articol, să fie ferită de a se solidariza cu ideea, pe care o reprezintă, iată voi scrie pretutindeni „eu“, niciodată „noi“ și prin urmare răspunderea mă privește numai pe mine. Mă îngrădesc astfel într-o complectă independență de orice direcție politică dela noi, pentruca oricine să aibă dreptul a trece, dând ușor din umeri la ordinea zilei peste acest articol, care se adresează unui singur om.

Orice ar cuprinde rândurile viitoare, lăsați-mă să rămân un anonim, ca un poet popular, căruia i-a venit așa din senin să cânte un cântec bătrânesc ori o doină plină de zbucium și de durere!

*

Veți crede poate, că meștera alcătuire a d-lui Ghiță Popp, intitulată „Meșterul de oglinzi“, mi-a inspirat titlul pus în

fruntea acestor rânduri, și că în ele se va putea ceti „răspunsul“. Nu! Nu pe această cale a asociației de idei am ajuns la „Meșterul Manole“ al poeziei populare! Ci într-o stare sufletească plină de zbucium și de negre presimțiri fără de veste a răsărit din necunoscut figura ideală, eroica înfățișare a Meșterului Manole!

Vedeam rămășițele zidului părăsit, pe meșteri întinzând sforile și auziam poruncile: a lui Vodă „Aici să-mi durați mânăstire 'naltă“, și a lui Manole „Var și cărămidă“. Iar calfele tremurau și lucrau... Și visul lui Manole: să 'ngroape o soțioară în zid! In zori de zi el zărește venind pe soțioara sa, pe care n-o oprește 'n drum nici ploaia, nici vântul, nici scorpia,

Iar Manea turba,
Mândra-și săruta,
In brațe-o lua,
Pe zid o punea...

Unui Dumnezeu necunoscut îi aduse această jertfă mare, marele erou!

Și nu se mai surpa zidul; numai Manole auzia glasul tânguios:

„Zidul rău mă strânge
Viața mi se stinge“.

*

Acum veți fi voind să auziți cântecul de astăzi. El începe astfel:

Pe Murăș în jos
Pe un mal frumos
Domnul Oncu trece
Cu tovarăși zece...

Căutară și găsiră vechea „Tribună“, în locul căreia voiau să ridice una nouă. Palatul lor ce-i drept stă, dar alte ziduri se tot surpă. Și ce-au lucrat atâta amar

de ani, iată în zorile zilelor noastre stă în ruină. Cu toate, că:

„Meșterii cei mari
Tremurau lucrând
Lucrau tremurând“.

*

Ei bine! Conflictul între conducătorii „Tribunii“ și comitetul național a ajuns astăzi în stadiul acela, când oamenii nu mai au răbdare s-aștepte deslegarea, când iritațiile neîntrerupt le biciuiesc fără milă nervii, când le este teamă de complicațiuni și urmări dezaastroase; când strigă cu toții: „Să vină Alexandru Macedon și să taie nodul gordian“!!

Am scris tremurând aceste ultime cuvinte! Căci mi-e frică de-o falsă interpretare, de-o sofistică ori silogistică batjocorire a celui, care strigă după Alexandru Macedon. Vă puteți imagina în ce stare sufletească se găsește astăzi neamul acesta românesc din Ardeal și Ungaria, dacă unui scriitor îi este frică, să-și așterne gândul pe hârtie? Iar dacă voi avea curajul să-l spun, trebuie să-mi dau seama, de unde se hrănește acest curaj.

Eu am o conștiință națională, individuală, a mea. Ea este o părticică din conștiința națională a întregului nostru neam. Și îmi închipuiesc, că dacă această singură părticică ar cădea, s-ar dărăpăna întregul. Ce închipuire perversă! Ce nebun, Doamne!

Dar... Un „dar“, care mă va scăpa de epitetul „nebun“. Conștiința națională individuală a oricărui Român, a oricărui muncitor, țaran, ori intelectual, are în ochii mei aceeași valoare, pe care cutezam să o atribui conștiinții mele. De

Nădejdi frânte

de Neli Cornea

— Urmare —

— A și năucit-o, — urmă Aneta înainte, veselă că el o asculta mai împăcat, — cu veșnicele bănueli și dojeni grosolane. Tresare pentru te miri ce, tremură și de umbra ei, și de multe ori stă neclintită mult, mult, în ochii deschși mari cu ceva straniu, ca o groază mută, de par'că se ascunde întrânsa vre-o boală, o nebulie undulătoare.

— Traiul singuratec e plin de primejdii pentru o ființă simțitoare, — zise Costică mișcat, începând să se plimbe neliniștit prin atelier. Trebuie scăpată... are nevoie de distracție... eu am găsit mijlocul... In vreme ce te asculta citind, îmi fu dat ochilor să găsească femeia visătoare cu ochii plini de doruri neînțelese. Și în mine s'a strecurat credința, că ea mă va ajuta să ajung la creștetul mării. Să-mi fie modelul ea...

— Auzi vorbă! — îi tăia Aneta cuvântul, — Susana model?... Tu nu ești zdravăn. Ciojan ar omorî-o pe loc.

Vorbă să fie! Vreau să-mi șeadă. E grija ta s'o hotărești pe ea. Nu mă ajuți, ne despărțim, încheie el aspru schimbul de vorbe, ochii scăpărând poruncilor.

— Și dacă s'ar întâmpla să vă îndrăgostiți unul de altul, căci doar nu-i nimenea din peatră? răspunse ea cu glasul înecat, ce suna a-

proape grosolan, pe când în ochi îi lucea fierbințeala crudă a geloziei.

— N'ai nici o teamă, Susana va fi numai o statuie pentru ochii mei de pictor... ș'apoi — adause mai blând, n'ai decât să fi mereu de față la ședințe.

Aneta îl păși încinsă de giiji. Știa că a împleti mai departe firul acestei sfezi, ar fi de florile mărilor. Gărgăunii ce-i sucise capul, nu i-ar putea alunga nici pentru comorile sultanilor.

Mergea îndoită, abia târându-se, sleită, înfrântă de vrerea lui, trezită așa pe neașteptate. Era dovedită pentru întâia dată. Din ciorovălele lor a eșit până acum totdeauna biruitoare. Dânsa a vrut, dânsa a stăpânit până azi. El era mulțumit să se poată tolăni și visa... Acum, în apărarea unei toane de artist, motanul se prefăcuse în leu.

In ochii lui văzuse un foc sălbatec, de care se înspăimânta, nu-l mai zărise nici odată. Această înflăcărare dărză îi îngrădea gura. Cine-l poate opri, când e pornit de vântul unei toane?... El ca bărbat are înaintea-i deschise întinderile fără hotar. Ea?... femeie, un nemernic fir de paiu în jocul vulturilor vieții, trebuie să se plece, ori să plece.

Își va aduna puterile să dobândească învoirea Susanei... Va încerca marea cu degetul... Și de nu va isbuti s'o înduplece?... Trebuie... El ar fi în stare să se despărtească și ea n'are nimic, nici măcar vestmintele de pe ea. Totul îi vine dela el... i-s'ar lua și fetițele... și gândul e înfiorător! In egoismul lui de artist cu toane,

lacom de a-și împlini plăcerile lui, ce i-ar păsa de s'ar prăbuși vatra lor?... Pe el îl interesa numai el și iar el...

Susana, n'a putut rămâne, firește, neînduplecată, când Aneta îi zugrăvise nenorocirea, ce o pândia în caz de despărțire. Dar ca una din ființele sfioase, fără patimi, fără vrere, pururi duse, împinse de alții, veșnic cu frica în sîn de năpustuirile bărbatului, nu s'a hotărât tocmai ușor de a aduce aceasta jertfă prietenei. O birui însă inima și la atelier s'au început ședințele.

Costică se credea în raiu, când văzu, că norocul nu-i mai sta împotriva să-și puie în făptuire plăsmuirea. S'a apucat de lucru cu lăcomia unui sgârcit, care începe a-și aduna comori.

Pofta mării îl îmboldea înfrigorat, îi dădea aripi destoiniciei, și simbolul dorului se închiega cu o repeziciune uimitoare în tot farmecul culorilor calde.

Era o frântură minunată din basme, i-coana ce se desprindea tot mai desăvârșit din pânza sură.

In lumina ce aluneca de sus în unde largi, și se resfrângea pe pereții albaștri, îmbrăcați anume, ai încăperei, Susana, în rochia-i albă de sevaiu, cum sta de jumătate culcată, cu umărul rezemat de un trunchiu de copac, semăna cu crinul gingaș, ce plutește pe ape albastre.

Costică picta cu ochii aprinși de bucuria succesului întrevăzut, și de frumusețea ca picată din soare a Susanei, a „modelului“, ce-i hărăzise par'că o ursită binevoitoare.

pildă a țaranului Pavel Ciucurel trage de zece ori mai mult în cumpănă decât a mea! Și de aceea, cu toate că n'am schimbat cu nimeni nici o vorbă despre ce scriu aici, mi se pare, că prin glasul meu vorbesc milioane. Mi se pare, că nu pot greși, când inima mi-e curată, când nu sunt un „fruntaș”, când nu-s dușmanul nimărui, și când sunt prietinul tuturor.

Aici este izvorul! De aici și-a făcut cale curajul de a-ți vorbi, Meștere Manole al presei românești!

Domnule Oncu! Nu mai zidi, nu mai cere var și cărămidă! Fă ca Manole, care vedea, că se surpă zidul: Odihnește-te și visează. Și vei auzi în vis un glas, care-ți va zice, să zidești în zid pe femeia, ce se numește: Ambiția!

Ambiția dumitale, dle Oncu, nu este ca ambiția unui candidat la protopopiat, care știe să cumpere voturi pentru a avea o majoritate, ori ca ambiția altui candidat, care fără a avea majoritate ține să fie el alesul episcopului. O astfel de ambiție personală neroadă nu găsește hrană în sufletul unui N. Oncu. Dar ambiția dumitale este totuși personală. Și ea este cea mai puternică, cea mai grea armă, cu care lupți astăzi în contra tovarășilor d-tale în cinste și dragoste de neam.

Ambiția!

Ce dragă însoțitoare a fiecărui om cinstit! Ce frumoasă soțioară a fiecărui muncitor, care vrea să fie de folos! Și ce pustiul rămâne în sufletul aceluia, care a avut-o și n-o mai are!

Dar zidurile se surpă! Și trebuie o jertfă. Iar calfele n'o aduc. Și Manole tremură de durere!

Sufletul său este însă plin de icoane. El nu mai vede ce-i pe pământ. El vede numai măiastra întruchipare a sufletului său, vede mânăstirea „mult mai luminoasă și mult mai frumoasă”, la care se va închina Vodă și tot poporul.

Manole e un măiestru, care-i întrece pe toți, Manole e un poet, Manole e un erou!

Manole turbă, sărută Ambiția, o așează în zid și strigă din toate puterile: „Var și cărămidă!” Iar mânăstirea strălucește ca o minune din povești, așa cum

Aneta lucra la o broderie. N'ar fi lipsit dela ședințe pentru o lume. Gelozia o făcea neadormită. Pentru plăcerea ce-i făcuse soțului, câștigându-i bunăvoința Susanei, voia să-și asigure cel puțin liniștea ei în viitor.

„Paza bună trece primejdia rea”, conchisese Aneta, așezându-se caraulă într'un colț al atelierului, pe care nu-l va părăsi toată vremea, cât va veni Susana să pozeze.

Aneta era cufundată în lucru, fără a da vre-o luare aminte artistului și modelului său — în aparență, din coada ochiului însă, nu-i slăbea. Și pe când florile brodate răsăreau din belșug sub degetele-i istețe, ea rumega în tăcere grijile năvălitoare, ce-i rodeau inima.

N'ar fi recunoscut s'o fi tăiat, că-și teme bărbatul, căuta chiar a se amăgi pe sine însă, că nu-i geloasă și nu voia să dea glas simțirei, ce o neliniștea în adâncuri. Dar deși era ho-

a fost plăsmuită de sufletul marelui meșter.

Domnule Oncu, fii un erou!

Colonia și tinerimea universitară română

din Viena pentru partidul național român și comitetul său executiv

Pe cale telegrafică primim azi din Viena știrea, că colonia și tinerimea română de acolo, ieri, Vineri seara, a aranjat o puternică manifestație pentru partidul național român și comitetul său central executiv. S'a dat un banchet festiv în onoarea d-lor dr. Teodor Mihali, dr. Aurel Popovici și dr. Alexandru Vaida-Voevod, cari în prezent se află în Viena. Insuflețirea a fost enormă.

La propunerea distinsului medic dr. Lazar Popovici s'a primit cu entuziasm următoarea moțiune:

„Colonia și tinerimea română din Viena exprimă încrederea și alipirea sa nestrămutată către partidul național român și comitetul executiv. Scârbiți de atitudinea rușinoasă a „Tribunei” resping cu indignare atacurile infame împotriva deputatului doctor Alexandru Vaida-Voevod, a cărui ținută bărbătească ne umple de mândrie și de admirație”.

S'au expedit următoarele telegrame:

D-sale d-lui Gheorghe Pop de Băsești
Băsești.

Incercatului luptător și întrupătorului politicii naționale colonia și tinerimea română din Viena trimite expresiunea devotamentului și dragostei sale.

D-sale d-lui Vasile Goldiș

Arad.

Cel mai expus la calomnii și insulte dintre neînfricații luptători ai partidului național este rugat a vedea în stima și încrederea nețărmurită, ce-i purtăm noi, îndemn în lupta pentru adevăr.

D-sale d-lui dr. Iuliu Maniu

Blaș.

Recunoștință pentru pășirea împotriva minciunii și asigurarea iubirei și admirației noastre.

tărită de a depărta orice bănuială, ce se strecura și se pitea în sufletul ei, Costică îi părea schimbat.

E altfel decum era, — ofta cu o durere tănuită. Mințile-i sunt veșnic aiurea. Nu mai întreabă nimic de micile ei treburi zilnice, nici de fetețe, E nepăsător, tăcut, rece. N'are ochi decât pentru pânza, la care lucra.

Și par'că are talent. Il socotise un pictor neînsemnat, care se pierde pururi nevăzut prin mulțime. Il plângea pentru clădirile-i în vânt și străduințele-i nătângi, ce nu erau însoțite de izbândă niciodată.

Puteau muri de foame, dacă ar fi fost nevoit să trăiască din munca lui. Acum vede, că el nu bate câmpii, nu alungă năluciri.

Tabloul făgăduiește. Are să placă. Il va face cunoscut.

(Sfârșitul în n-rul viitor)

Partidului național

Cernăuți.

Colonia și tinerimea română din Viena salută comitetul național român din Bucovina, dorindu-i izbândă în lupta ce-l așteaptă.

„Tribunei”

Arad.

Incetați lupta patricidă. Respectați reprezentanții poporului. Supuneți-vă disciplinei de partid, altcum pierdeți încrederea tuturor Românilor de bine.

Nu putem tăgădui, că pășirea aceasta bărbătească a bravilor Români din Viena, cari din depărtare, cu sinceră iubire de neam în sufletele lor și absolut desinteresată în cearta nefastă, văd obiectiv lucrurile, ne umple sufletul de bucurie și de încredere în viitor. După tinerimea din Cluj, iată vine colonia și tinerimea română din Viena, ca să veștejească porniurile păcătoase de a sparge partidul național român și a face imposibilă solidaritatea națiunii române tocmai în momentul, când ne așteaptă lupta grea pentru reforma electorală, care va avea să decidă pe un nou secol soarta nefericitului nostru popor.

Se mișcă pădurea verde și sănătoasă și în curând va lepăda uscăturile și putregaiurile din sânul său. Geniul neamului românesc stă pază asupra noastră în aceste zile de grea încercare și nădăduim ajutorul marelui Dumnezeu. Energiile naționale acumulate în sufletele suțelor de mii de Români cinstiți vor răzbi și în curând vor risipi negura otrăvitoare, ce s'a lăsat asupra noastră din izvorul necurat al ambițiilor deșerte și nejustificate. Nu se poate, ca o tovarășie de interese particulare să primeze interesele obștești ale neamului românesc. Se trezește urgia mâniei unui neam întreg asupra micilor clevetitori și ei vor fi siliți a se retrage cu rușine în cuiburile lor otrăvite de oarba patimă a urei pizmașe.

Sus să avem inimile!

Discursul

d-lui dr. Ștefan C. Pop, rostit în ședința dela 24 Martie n. a Camerei ungare

Președintele: Redeschid ședința. Cine urmează la cuvânt?

Hammersberger László (notar): Ștefan C. Pop!

Dr. Ștefan C. Pop: Onorată Cameră! Dacă abătându-mă dela hotărîrea ce luasem, totuși iau cuvântul la discuția generală, o fac aceasta silit de împrejurare, deoarece d. deputat contele Ștefan Tisza în vorbirea sa de ieri deosebit nouă, ne-a aruncat în față acuze foarte grave. (Sgomot. Președintele sună).

O voce: (în dreapta): Adevăruri!

Dr. Ștefan C. Pop: Nu numai împrejurarea, că ne-am hotărît să nu luăm parte în discuția generală (Sgomot în dreapta. Președintele sună), ci și starea mea sanitară mi-ar demănda, să nu iau cuvântul, dar nu voesc, ca acuzele grave, accentuate ieri aici, să rămână în țară măcar numai 24 ore necombătute. În decursul vorbirii mele îmi voi justifica punctul meu de

AVIZ!

Cu tot respectul încunoscîtez stim. public român, că am deschis în ARAD, strada Kossuth nr. 66 un

salon de croitorie pentru bărbați,

unde pregătesc cu pricepere și gust neîntrecut tot felul de vestminte pentru bărbați și uniforme preoțești. În urma studiilor făcute în străinătate sunt în situația să satisfac ireproșabil cele mai pretențioase gusturi.

Rugând sprijinul binevoitor
semnez cu distinsă stimă

MARICZA GYÖRGY

croitor de uniforme și haine bărbătești.

vedere și voiu combate declarațiile contelui Ștefan Tisza din discursul său de ieri.

De când contele Ștefan Tisza a început să se ocupe intensiv cu chestia naționalităților, un stimat prieten, deputatul Benedek János a venit la mine, și m'a întrebat, că, ce voește Ștefan Tisza? Cu prilejul acesta mi-a povestit o anecdotă foarte distractivă. (S'auzim!) A spus, că odată o jupâneasă s'a dus la vecină-sa și a întrebat-o: „Rogu-te cumătră, spune-mi, de ce-ți sunt copiii așa de indispuși?” Iar cumătra a răspuns: „Știe dracul, doară destul îi bat eu în fiecare zi și totuși sunt indispuși”. Așa sunteți și voi, mi-a spus-o colegul Benedek János, iar eu mă provoc la dânsul. Imediat voiu dovedi, că o să fiu obiectiv în expunerile mele.

Contele Ștefan Tisza a afirmat ceva, ce nici măcar 24 ore nu-i permis să rămână necombătută, iat-o (S'auzim! s'auzim! Cetește): „Onorată Cameră! Știu foarte bine, că o mare parte a poporului românesc care, durere, azi încă nu se află în tabăra noastră, dar care deja de mult a rupt-o cu d-voastră, care deja de mult a desaprobat atitudinea d-voastră, care e convinsă, că d-voastră mai mult stricați cauzei românești, decât statului ungar, (Strigăte în dreapta: *Are dreptate! Așa-i! Cetește*): dar totuși ea încă nu cutează, ca să ia atitudine hotărâtă față de terorismul fără suflet al d-voastră. (Are dreptate! Așa-i! în dreapta).

Dar tocmai aici n'are dreptate! (Strigăte în dreapta: *Aceasta e ușor s'o spu! Dovedește-o!*) Prin ce se manifestă terorismul nostru? Tocmai contele Ștefan Tisza a fost acela, care a apreciat cu recunoștință activitatea d-lui dr. Ioan Mișu, acest bărbat distins al neamului nostru, deci, câtă vreme a durat tratativele și consfătuirile contelui Ștefan Tisza cu dr. Mișu, noi, deputații români, nu numai că ne-am impus o rezervă binevoitoare, dar n'am pertractat nici astfel de fapte, tăcerea cărora ar putea fi socotită ca o neglijare a datoriei. Câtă vreme au durat aceste tratative, în ținuturile locuite de Români s'au întâmplat fapte, cari reclama imperios, ca să le aducem în discuție aici, în Cameră, și să interpelăm. Tocmai pe timpul acela era la ordinea zilei, cazul dela Tâlna... Ziarele aduseseră știrea, că dr. Ștefan Pop va vorbi în chestia aceasta și va interpela guvernul. Atunci dr. Ioan Mișu a trimis o scrisoare unui prieten al său, în care scrisoare spune, că s'ar pune oleiu pe foc și ar fi o procedură necircumspectă, dacă acum s'ar interpela în chestia aceasta, și de aceea eu i-am făcut plăcerea, că nu am interpelat și peste tot n'am întreprins nimic, ce cât de puțin ar fi influențat sau, să zic, arfi zădărnicit acțiunea de împăcare.

Cel mai clasic martor îmi este la aceasta însuș dr. Ioan Mișu, pe care ușor l-ar putea întreba contele Ștefan Tisza, și care ar dovedi, că, câtă vreme au durat tratativele de împăcare, noi, deputații naționaliști, n'am făcut nimic ce, nu numai că n'a fost terorism, ci nici pe departe nu se putea spune, că am fi desaprobat această procedură. Și care a fost rezultatul acestei proceduri? Acela, că bărbatul însemnat, atât de apreciat de contele Ștefan Tisza a prezentat un Memoriu, pe care nu noi, radicalii, elementele intransigente, nu noi, valahii ultraiști, ci el bărbatul moderat l-a compus, dar cu toate acestea și despre acest memoriu s'a spus, că nu poate fi admis ca bază de discuție. Dacă îmi aduc bine aminte, chiar dr. Mișu a spus, că atât ministrul-președinte, cât și contele Ștefan Tisza au declarat, că memoriul acesta nu poate fi admis, ca bază de discuție.

O voce din stânga extremă: Ce cuprindea acela?

Dr. Ștefan C. Pop: Se poate afirma deci, că noi i-am fi terorizat pe acești domni în acțiunea lor și, că prin atitudinea noastră zădărnice acțiunea d-lor? Dar și de altfel întrebarea aceasta cade dela sine. Căci prin ce mijloace am putea, eu și colegii mei, să terorizăm? Eu, d. e., care, ca deputat ales un jandarm simplu

m'a deținut și care mi-au adus chestia aici, înaintea d-voastră, dar nici până azi nu mi-s'a dat satisfacție, eu să pot teroriza bărbați puternici? (Strigăte în dreapta: *Micul nevinovat!*) Să nu facem joc de cuvinte, Onorată Cameră. Noi nu dispunem de astfel de forțe, prin cari să putem teroriza pe cineva.

Dacă contele Ștefan Tisza ar fi declarat, că opinia publică unguerească actuală și însuși d-sa, sunt de părere, că nici măcar cele mai minimale pretențiuni ale naționalităților nu vor sau nu sunt în stare să le satisfacă, mai credeam. Eu cred, că tocmai în aceasta zace cauza, stagnării acțiunii de împăcare,

Dr. Ioan Mișu a luat în scris aceste pretențiuni minimale și le-a publicat în ziare. Aceste pretențiuni minimale sunt așa fel, că mai jos de acestea, zău nu se poate licita. (Sgomot în stânga.) Nu voiu declara, că oare am fi primit noi, ori nu, acest ofert, deoarece dr. Mișu n'a conferat în chestia aceasta cu noi. Dar ca să arăt, imposibilitatea ducerii în deplinire a unei acțiuni de împăcare între împrejurările actuale...

Sumegi Vilmos: Apoi ce-i? E războiu? (Ilaritate în dreapta).

Dr. Ștefan C. Pop: ...spre a dovedi aceasta, mă provoc la un articol din ziarul „Alkotmány” apărut la 17 lunie 1910, care este scris de un bărbat foarte moderat, care (cetește): „Ecou românesc la discursul contelui Ștefan Tisza”.

„Un bărbat însemnat al Românilor patrioți, care totodată e și omul de încredere al clerului înalt, al greco-orientalilor, își expune următoarea părere interesantă, pe care, deși nu o aprobăm în întregime, dar fiind interesantă, ba chiar importantă, o publicăm:”

Voiu cetai numai următorul pasagiu (citește): „E însă dureros, că contele Tisza, care destul de precis a desemnat totul, ce Maghiarii așteaptă dela naționalități: nu și-a precizat — barem în linii generale — punctul său de vedere despre legea de naționalități, care formează punctul de plecare al întregii chestii de naționalitate, care fără a fi rezolvită cinstit, adică fără respectarea căruia chiar și elementele cele mai moderate românești s'ar angaja la acțiuni politice, de oarece în lipsa astorfel de concesiuni juste bărbatul acela s'ar vedea în contradicție cu consimțământul general al Românilor: o astfel de acțiune, ca și până acuma ar rămânea fără rezultat.”

Deci nu terorismul nostru, ci piedeci mult mai mari sunt, cari zădărnicesc conțelegerea pașnică. (Sgomot.)

Cum aș putea eu să terorizez pe un cap bisericesc? Unde sunt acele elemente distinse, cari se tem de noi, cari stau sub terorismul nostru? Și în general, întreb, pe contele Ștefan Tisza, care nu este de față, (Ilaritate) cum crede congruent — el, bărbatul distins, puritanul (Sgomot în dreapta) — că se pertractează cu oameni, cari n'au cutezanța să facă mărturisiri sincere?

Acela, care are crez politic, și care din convingere mărturisește, oare-care părere, acela trebuie să aibă cutezanță și voință, ca s'o și mărturisească această convingere.

Szász Pál: Apoi aceasta nu-i terorism? (Zgomot.)

Dr. Ștefan C. Pop: E terorism acesta? Când provoc pe acela, care are crez politic, ca să-l și mărturisească pe față? (Zgomot.)

Vină deci eroii fără nume, și dacă vor veni cu o metodă bună, vom pertracta, dar a afirma numai, că terorizăm, și prin aceasta a pregăti și agita opinia publică unguerească în contra noastră: *contra faptului acestuia protestăm cu toată hotărârea.*

Onorată Cameră! Contele Ștefan Tisza mai spune și aceea, că vede manifestându-se o nemulțumire generală în contra noastră. Dacă contele Tisza dorește serios să se ocupe cu chestia aceasta, atunci mai întâi va trebui, ca să și studieze serios această chestie. (Mișcare în dreapta). Sunt de-aceia, cari sunt contra noastră, numai cât aceia, pe cari îi presupune Tisza, nu sunt

elementele moderate, ci elementele și mai radicale, cari sunt nemulțumite cu politica noastră, cari cer dela noi o politică și mai radicală. Astfel de elemente există, dar de acelea, cari ar fi desaprobat vre-odată atitudinea noastră, nu cunosc. (Sgomot. Președintele sună.)

Rog iertare, dar nu știu, dacă contele Tisza voiește serios, să pertracteze cu noi. Dacă contele Tisza voiește să înceapă tratative cu noi, noi îi stăm bucuos la dispoziție, și dacă nu va avea alt folos din aceste pertractări, dar unul îl va avea, că va auzi dela noi cuvinte sincere, noi nu-l vom seduce, noi îi vom descoperi sincer și cinstit ranele de cari sângeră corpul națiunii noastre. (Strigăte din dreapta: *Ce fel de rane? Sgomot.*)

Președintele: (sună). Mă rog liniște.

St. C. Pop: Mă rog să fiți cu puțină răbdare și voi arăta domniilor voastre, că da, sunt răni. Nu pot pricepe, că cineva în chestii așa mari și între împrejurări atât de serioase, se provoacă la incidente mici și neînsemnate. Intreb, este oare compatibil cu concepția înaltă a contelui Tisza, că s'a năpusit eri asupra noastră, învinuindu-ne pe noi ca părtași la insultarea unui deputat maghiar? (Mișcare și zgomot în dreapta și în centru).

Președ: (sună) Mă rog liniște!

St. C. Pop: Să mă iertați, dar când e vorba de demonstrații, nu vă lăpădați de firea rasei d-voastră; doar Maghiarii sunt aceia, la cari demonstrațiile sunt însușiri de rasă, și de altfel așa știu, că demonstrațiile sunt îndatinat la toate neamurile lumii. (Zgomot.) Să mă iertați, dar nu e permis să se prezinte lucrul aici așa cum a făcut contele St. Tisza.

De fapt a fost o mică demonstrație, au huiduit. Dar ceice au demonstrat cu vr'o câțiva ani înainte de aceasta pe acest Domn, au fost Maghiari, și demonstrația de atunci a fost cu mult mai mare, pentrucă demonstranții s'au folosit de pietri, ouă și bastoane.

O voce din dreapta: La București?

St. C. Pop: Nu, aici în Ungaria, la Arad, nici n'a fost așa de mult. (Sgomot.) Cum ajunge contele Tisza să zică, că ce s'ar zice în România, dacă ar merge acolo Maghiarii să demonstreze? Contele Tisza ia lucrul așa, ca și când aici ar fi demonstrat cetățeni din România împotriva unui deputat maghiar? Tinerii, cari au demonstrat sunt numai oaspeți în țara aceasta? (Mișcare în dreapta.) Onor. Cameră! Contele Tisza, când vrea să dovedească unitatea politică, se provoacă doar de multeori la un paragraf, care sună așa: (citește:)

„Toți cetățenii Ungariei după principiile fundamentale ale Constituțiunii formează în privința politică o națiune unitară, al cărei membru egal îndreptățit e fiecare cetățean al țării, fie el de orice naționalitate”. Prin urmare, acei tineri, cari au demonstrat ieri, au fost cetățeni maghiari, membri egal îndreptății ai națiunii maghiare, și dacă au demonstrat, demonstrația lor este a se judeca din punctul de vedere al legilor maghiare. (Ilaritate.)

Demonstrația lor s'a referit la un cetățean maghiar, nu la străin. Demonstrații de felul acesta nu se pot opri și nu sunt a se pune nici în cărucă noastră, nici a altora, și pe d-voastră vă vor huidui, întocmai precum vă fac ovații. E trist însă, că contele Tisza dintr'un incident așa mic provoacă autoritățile să purceadă cu vigoarea cea mai mare (sgomot și ilaritate), iar autoritățile maghiare își vor face de bună seamă datoria (sgomot. Președ. sună).

Eu protestez, ca un conte Ștefan Tisza, un bărbat atât de distins să folosească un incident așa mic ca armă împotriva studențimei universitare. (Mișcare și ilaritate). Aceasta a fost un lucru de tot mic, o simplă huiduire, poftiți numai și vă interesați, și veți vedea, că n'a fost încă nici o nenorocire (Zgomot).

St. C. Pop: Mă voi provoca, On. Cameră, la unele împrejurări, din cari se va convinge On.

Am onoare să avizez mult stimații mei cumpărători, că mi-au sosit mare asortiment de stofe noue

engleze și indigene
: de primăvară și vară :

și fi rog cu insistență se le cerce.

Cu deosebită
stimă:

HIRSCH ANTAL

atelier de croitorie modernă

ARAD, piața Andrássy Nr. 18.

Cameră, că nici acest guvern nu se deosebește prin nimic de cel precedent, îndeosebi pe acele terene, unde ne poate atinge mai dureros. Mă voi provoca de astădată în legătură cu vorbirea contelui Tisza numai la o singură împrejurare de mare însemnătate (Să auzim).

Această împrejurare este, că contele Tisza zice, că domnul deputat îmi răstălmăcește cuvintele, când zice că eu pretind, ca Românii să se lepede de naționalitatea lor. Din contră eu totdeauna am declarat, că respectez drepturile cetățenilor de buze române la limba și cultura lor.

On. Cameră! Dacă zice și cugetă aceasta, atunci să-și tragă nu numai toate consecvențele din aceasta, dar să-și dea toată silința, ca să-și pună în practică acest cuget al său în sânul acelui partid, al cărui șef este fără îndoială, mai ales în cadrele bugetului, unde veți vedea, că nu s'a întâmplat nimic din toate acestea.

Dacă recunoaștem îndreptățirea unui popor la cultura și datinele lui, atunci trebuie să-i recunoaștem și îndreptățirea lui la viața politică. (Strigăte din dreapta: Cum să nu!)

László Mihály: Care este cetățean credincios.

St. C. Pop: Ce garanție am eu față de d-ta și față de stat, dacă n'am nici o însemnătate politică, că aceste postulate se vor împlini? Ce garanție am eu dela stat, că cultura, biserica, datinele și limba mea nu numai se va desvolta, dar se va și ocroti, dacă eu nu sunt recunoscut de factor politic? Aceasta e problema mare, care așteaptă rezolvare și de care se vor ocupa încă multe spirite mari. Cu problemele naționale trebuie să ne ocupăm încă foarte mult până ce se vor deslega.

Mai ales în ce ne privește pe noi Românii, cari formăm o însemnată parte a locuitorilor din această țară.

După numărul nostru, urmăm îndată după Maghiari, ceace deja singur ne îndreptățește la multe.

Dacă luăm în considerare, că un neam, care numericește deja înseamnă mult, — își revindcă drepturi, cred, că aceea nu mai este tradare. (Zgomot și mișcare).

Fiți nițel cu răbdare, vă voi dovedi aceasta, *On. Cameră!* Nu peste mult, punctul însemnat al deslegării chestiunii de naționalitate, nu-l va forma ca până acum cea tendință de a ști afla modul, cum trebuie construit cutare sau cutare paragraf din legea de naționalități, ca cu atât mai ușor să se poată eluda, ci în rezolvarea ei vor fi decizătoare principii cu mult mai importante, principii înalte, sociale și economice.

Cum observ nici la d-voastră, în partidul muncii, ci și în partidul independentist, nu chestiile de drept public sunt cele mai importante, ci cele economice, când e vorba să vă validitați față de Austria (Sgomot și contraziceri), deaceea cred, că și chestia naționalităților va fi rezolvată nu peste mult.

Desideriu Polónyi: Aceasta nu e chestie de drept public, ci administrativ. (Sgomot).

Stef. C. Pop: Principale chestiuni sunt cele sociale și economice și în legătură cu aceasta voi trece la bugetul de sub dezbatare.

Poftim aici sunt cheltuielile repartizate, ce-teți-le și vă veți convinge, că tot ce am afirmat, e adevărat.

La bugetul de 1673 milioane și nu știu câte sute de mii coroane ale statului, contribuiesc și Românii în număr de peste trei milioane, și pentru că știu aceea, că cea mai mare parte din buget, se acopere din darea indirectă, iar darea indirectă o formează mai ales darea de consum a poporului sărac: și poporul român contribuie cu mulți bani câștigați cu crunte sudori la acest buget.

Pentru această contribuție, poftiți și examinați acest buget și vedeți, că ce primește poporul român din cele multe milioane (Mare sgomot în toate părțile: Tot aceea capătă și poporul maghiar).

Președ.: Mă rog liniște!

St. C. Pop: Un coleg deputat zice: „că ce primim noi?” (Sgomot).

Lată aici e bugetul, examinați-l și veți vedea, că oare ce primim noi pentru vr'un scop cultural? Priviți numai ajutorarea școalelor medii. Pentru ajutorarea școalelor confesionale, municipale și comunale se dau 2,124.000 coroane și aici e detaliat sub Nr. 1—107 liceele care cât primesc. Intre acestea nu e nici un liceu românesc. (Strigăte: Trebuie să cereți! N'a cerut nimeni!).

Luăți, mă rog, lucrul numai în general, pentru că eu voesc să documentez adevărul afirmațiilor mele numai în general, la dezbateră pe paragrafi însă voi arăta, câte nedreptăți se întâmplă.

Nici un institut român nu primește din acest ajutor nici un ban.

Tot astfel examinați în teza generală și ajutorarea bisericilor. Aici e biserica cat. cu rit oriental, sub care se cuprinde biserica Românilor gr. cat. și biserica gr. cat. a Rutenilor. Din cele 6.018.000 cor., biserica gr. cat. primește numai 380.000 Cor., cele două biserici mari gr. orient., cea română și sârbă primesc numai 200.008 cor.

Numărul gr. orientalilor români este 1.800.000 și aceștia primesc 100.000 Cor. ca ajutor, față de aceasta biserica protestantă — n-o zic din invidie — primește 5.063.000 Cor. (Strigăte: Aceia sunt săraci). Poate fi cineva mai sărac, ca biserica gr. orientală? Biserica reformată și evanghelică primește în înțelesul §. 3 al leg. XX din 1848 3.480.000 Cor. Aceste biserici numără 3 mil. 600.000 suflete, iar cele gr. orientale și gr. catolice mai mult de 4 milioane. (Mișcare și sgomot în dreapta și centru).

Paragraful legii citate vorbește de ajutorarea religioasă și școlară a tuturor confesiunilor recepte din patrie, prin urmare *On. guvern* n'a fost îndreptățit să ajutore numai bisericile protestante, ci ar fi trebuit să împărtășească de ajutor în măsură mai mare și bisericile gr.-cat. și gr.-orientale. Observ, că biserica gr.-or. rom. n'are nici o avere imobilă și biserica aceasta de tot săracă, care numără 1.800.000 suflete, primește ca ajutor 100—120.000 cor. (Mișcare).

Ca să vorbesc numai în general, pentru teatru se dă în Ungaria un ajutor de 1.511.000 cor. Oare nu putem cere cu tot dreptul, ca anual să se dea o sumă cât de mică la acel fond, pentru care facem colecții cu permisiunea guvernului deja de 31 ani, dar tot n'am ajuns încă acolo, ca să putem ridica pe seama Thaliei un mic templu, pentru că suntem un popor sărac.

(Sgomot și contraziceri în dreapta și centru). Aceasta arată, că tot, ce zicem, e adevărat.

Din multele milioane ce le storc dela noi, nu se întrebuițează nici o para spre scopurile amintite. Acesta va fi deci punctul de ciocnire în viitor, nu § 1 din art. de lege XLIV. 1868, de care zicea Alexandru Wekerle, că niciodată nu-l interpretase ca *Desideriu Bánffy* și care chiar și *Bánffy* îl înțelege altfel decât *Khuen-Hédervary*.

V. Sümegi: Să se șteargă legea de naționalități.

Ștefan C. Pop: Aceste sunt ranele deschise, cari ținusem să le desvălesc, ca să vă convingeți, că nu se măsură cu aceeași măsură, ce de altfel cu tot dreptul am putea pretinde. O să am prilej să demonstrez cu ocaziunea dezbaterii pe paragrafi, că poporul român, care înainte de toate e econom și nu capătă nimic din cele ce-i compet just, ca să se poată avânta economiceste. Izlaz nu au, sau nu e îngrijit. Unii o consideră deadreptul de nenorocire, că pe pământul urbanistilor sunt păduri de ale statului; cel mai mic locușor, toate luncile le sădesc cu arbori, încât unele comitate disperează de câte-ori constată câte un pădurar sfătos, că cutare pământ trebuie legat. (Sgomot în centru).

Președintele: Rog din nou pe d-nii deputați, să asculte oratorul cu răbdare, doar ori-șicare deputat o poate aștepta aceasta cu drept cuvânt. (Aprobări din dreapta).

St. C. Pop: Scuzați, dacă am abuzat de paciența Camerei, dar constatarea acestui fapt e dreptul președintelui. Eu am năzuit să dovedesc ce afirmasem. O să am ocaziune să remarc multe adevăruri dureroase, deocamdată însă mă mărginesc, a vă demonstra, că înzădar așteptăm inaugurarea politiceii promise, încă nu i-a venit rândul.

Să adevăresc toate, mă provoc la o împrejurare, remarcată aci de un amic. Până ce d-v. vestiți că e justificată ori ce tendință de progres cultural și economic, sub nenorocita guvernare a coaliției se continuă întințite atacuri împotriva școalelor noastre (Strigăte din stânga și stânga extremă: Trăiască Apponyi!) și spre gloria mai mare a acțiunii de pace zilnic avem să constatăm închiderea școalelor noastre. Asta să o lămuirești colege conte *Stefan Tisza*, când spui, că terorismul fără suflet tinde să nimicească planurile d-tale. Ce-ai făcut d-ta pentru a pune stavilă acestei politice de bătătură? Cum se poate, că tocmai în Biharia se închid zilnic câte 5—6—10 școale? (Sgomot.)

M. László: Nu corespund cerințelor legii.

St. C. Pop: Și durere în cele mai multe cazuri nu ridică altele. Vă întreb acum pe d-v. cum e mai bine: cu o școală dărăpănată, ori fără nici o școală?

M. László: Statul ridică bucuros!

St. C. Pop: Știu un caz în comitatul Hunedoarei, unde s'a închis școala confesională, fiind aproape de ruină fapt ce nu a împiedecat însă să o închirieze de școală comunală, pentru acest scop corespunzând perfect. Asta nu e deja politică de bătătură, este cu drept cuvânt terorism, e războiu adevărat împotriva școalelor și a culturii noastre, în fața căruia suntem datori să ridicăm cuvânt de protestare. Il ridicăm cu atât mai vârtos, că așteptăm cu tot dreptul să ne sprijinească statul în năzuințele noastre culturale. Inchiiderea zilnică a școalelor noastre însă nu o putem privi ca menajare, mai ales văzând cum punând vârf la toate șicanează și năcăjesc în tot chipul învățătorii noștri.

Legile noastre sunt astfel create, că ori și cine le poată răstălmăci după plac. Art. de lege XXVII din 1907, atâtea ușițe a lăsat, încât ori ce poți scoate dintre șire. Constat cu durere, că amenințarea făcută de contele *Apponyi*, când asigurase marel guvern național și coaliția ce-l sprijinia, că a creat o lege cu ajutorul căreia — nu știu — în decurs de cinci ori zece ani toate școalele naționalităților le vor închide, prea s'a împlinit. (Exclamări din stânga: N'a zis-o!)

V. Sümegi: Asta n'a zis-o nici odată!

St. C. Pop: De fapt, dacă cutare inspector patriot răvnește la merite patriotice, năpustindu-se pe o școală, aceea nici *Dumnezeu* nu o mai mântuiește. Dacă e corespunzător edificiul, nu e bun planul de învățământ, dacă e bun planul, nu se propune îndeajuns limba ungurească, și dacă da, desigur nu e spiritul destul de patriotic, iar dacă chiar și spiritul e destul de patriotic, atunci vine paragraful 12, în care se imputernicește ministrul dea detrage — din considerații mai înalte de stat — fără nici o motivare ajutorul de stat. (Exclamări din stânga: Natural!)

B. Rakovszky: Evident!

St. C. Pop: Adecă e lăsată în voia ministrului să declare, dacă-i face plăcere, — fie cât de patriotică școala, și dacă propune în măsură mulțămitoare limba ungurească, — că interese mai înalte de stat reclamă refuzarea ajutorului. (Sgomot).

Președintele: Liniște.

St. C. Pop: Ce-a făcut contele *Tisza* să netezească calea, ce mereu o accentuiază?...

V. Sümegi: Formal te-ai îndrăgostit de *Tisza* (Ilaritate).

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continuarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 ! Telefoan 439. Prețcurențe se trimit grătuitt !
! bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! și francat. !

Șt. C. Pop: Când un amic s'a provocat la faptul, că și contele Tisza a condamnat legea școlară și felul volnic de a se executa, numind-o politică de bățături, de pe băncile guvernamentalelor contestase, că Tisza ar fi zis-o asta. Imi iau voie deci să-i citez, chiar partea aceasta a vorbirei sale, ținută în Oradea-mare. Observ, că asupra acestei chestiuni în cuvântul său rostit la Oradea, s'a declarat mai energic (cetește): Și legea se execută cu diferite dispoziții, cari în practică nu au nici o valoare, decât poate dau aparența efemeră a succesului, dar produc amărăciune și nemulțumire în toate părțile. A pus vârf acestei împrejurări o ordinațiune ministerială, care, adaug, este aproape copia unei ordinațiuni mai veche neexecutată însă, care demânda a se propune religiunea în școalele de stat după puțință, dar în oarecare măsură neapărat în limba ungurească.

Nu hezit să declar, că e de o iminentă necesitate reparația acestor greșeli. E necesar să acceptăm pretulinderea cu deplină echitate și liberalitate dreptul tuturor naționalităților de a-și învăța religiunea în limba lor maternă. Sunt convins, că forțând instrucțiunea în ungurește măcar numai în parte a religiunii, n'am dus cu nici un pas înainte chestia ungurească, dimpotrivă mână în lagărul potrivnicilor, chiar și sutele de mii de pacinici, cari până acum ne aprobau, doriau mâna noastră de împăcare.

Onorată Cameră! Am cetit pasajul acesta literat, fiind des învinovățit că cităm fals. Așa-i dar, că acestea le-a zis? Acum îl întreb, ca pe conducătorul acestui partid, că deși se dă de om privat, știe toată lumea că el e vătavul: Grițu-s'a ca cel puțin legea asta să nu se execute cu atâtea șicane și provocări? Luat-a dispoziții să se calmeze procedura ministerului de instrucțiune publică, ca această ordinațiune nenorocită, care a produs atâtea neplăceri să se modifice? Pe-alocurea, nu știu din ce cauză, mult mai volnic se execută, decât o cere ordinațiunea; despre asta însă o să am prilej să vorbesc când se debate portofoliul acesta.

Vreau să demonstrez cu aceasta că guvernul actual nu a luat nici o dispoziție, care să vădească o îmbunătățire, care să arate că poartă la inimă interesele noastre. Inaintează toate pe ogașul obișnuit, doar așa-i patriotic, așa-i popular.

On. Cameră! Eu am îndrăznit să amintesc, că exclusiv din cauza aceea am luat cuvânt, să arăt neexactitatea acuzei, că între noi ar exista măcar unul, care să împiedece o acțiune de împăcare cinstită și corectă. Acuză aceasta o refuzăm cu toată hotărîrea. Știm însă că episcopii și clerul nostru înalt aprobă atitudinea noastră și o adoptă cu puțină deosebire atât ei, cât și clerul întreg.

De aceea am zis, că noi suntem chiar și în nenorocirea noastră, acel popor norocos, care alcătuiește un singur partid. Noi avem partidul, care își exprimă voința prin deputații săi; că aceștia vor fi capabili la acest rol sau ba, nu discut, mă oprește dela aceasta modestia mea, dar pot să vă asigur, că ce auziți de aici de pe băncile noastre sunt adevăruri și sunt convins, că nu vindem mătă în sac. La noi aflați sinceritate și nu la aceia, cari vi-se linguesc, cari vă seduc și cari au poate gânduri ascunse. Nu primesc bugetul nici în general.

Președintele: Domnul prim-ministru dorește să vorbească.

Răspunsul ministrului Khuen-Héderváry.

On. Cameră! Voiesc să răspund numai pe scurt la cuvântarea rostită de domnul deputat. Eu cred, că concepția d-lui suferă de o greșală fundamentală și aceasta are ca urmare, că nu ne înțelegem unii pe alții. Domnul deputat a declarat, că în această țară poporul român n'are drepturi politice. În această țară tot insul își poate exercita dreptul său în înțelesul legii și conform practicei. (Aprobări în dreapta) și însuș d. deputat ocupă loc în Cameră pe baza drep-

tului. (Aprobări în dreapta). Cu concepția greșită a d-sale, cred, că face un serviciu rău și intereselor sale proprii, căci printr'ânsa invalidează și acele argumente, cari par bazate. (Aprobări în dreapta). Din parte-mi cred, că ne-am putea înțelege foarte bine cu concetățenii noștri români, dacă s'ar preface radical această concepție a celorlora, cari sunt chemați a sta în fruntea acestui popor. (Aprobări în dreapta).

Eu din parte-mi n'am făcut nici o inițiativă, nici n'am declarat, că vreau să întreprind pași întru îmbunătățirea situației noastre față de vr'o naționalitate.

Imi imprimesc numai o datorie, când mă străduiesc să înlătur unele referințe neplăcute, cari puteau îndreptăți naționalitățile la plângeri. Activitatea mea se mărginește prin urmare la aceea, că eu în cadrele legii mă silesc să înlătur acele abuzuri, cari ar forma motiv de plângere din partea naționalităților. (Aprobări în dreapta). Aceasta o fac eu; peste aceste cadre nu pot trece. Dacă în sânul vre-unei naționalități se cere vre-o îmbunătățire a sorții ei, a raporturilor ei de existență, o promovare a năzuințelor ei culturale, atunci aceasta trebuie să pornească din partea ei. În mine va afla totdeauna un sprijinitor bun (Aprobări vii în dreapta), dar pornind numai din acel principiu, că aici fiecare are aceleași drepturi politice, căci numai atunci putem urma tratative, dacă aceasta se recunoaște. (Aprobări vii în dreapta și în centru).

Cuvânt de îmbărbătare studenției din Cluj.

„Societatea academică română Dacia“ din Cernăuți desaproabă actele de șovinism maghiar față de studenția universitară română din Cluj și o încurajează pe aceasta în lupta pentru neam“.

Consiliu de miniștri. Din Budapesta ni-se telefonează, că azi, Sâmbătă, la orele 11 și jum. în palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri sub președinția prim-ministrului contele Khuen-Héderváry, la care au luat parte toți miniștrii aflători în Budapesta. În consiliu s'au debătut chestii curente și schimbarea programului de activitate al Camerei ce ar urma din cauza eventualei crize austriace.

Lukács László despre legea băncei. Cercurile politice din Budapesta urmăresc cu mult interes dezvoltarea crizei austriace. Mulți susțin, că Reichsrathul nu va fi capabil de a lucra, iar proiectul despre prelungirea privilegiului băncei austro-ungare aici nici când nu va fi votat. E drept că acum patrusprezece ani actul băncei a fost pus în vigoare în baza §-ului 14, dar faptul acesta și atunci a fost excepționat, accentuându-se, că cu ajutorul §-lui 14 nu se pot rezolvi chestii economice.

Ministrul de finanțe Lukács László a declarat unuziarist, că el deși nu s'a ocupat cu această eventualitate, totuși crede, că Reichsrathul va vota proiectul.

Guvernul ungar și situația austriacă. Din Budapesta primim știrea, că în săptămâna viitoare, ministrul-președinte contele Khuen Héderváry și ministrul de finanțe Lukács László vor călători la Viena, ca să se informeze despre situația parlamentară a guvernului austriac, și, despre soarta terminelor fixe a proiectelor.

După rezolvirea bugetului Camera ungară va lua în dezbateze mai multe reforme de justiție și anume cele cinci proiecte referitoare la intrarea în vigoare a procedurii civile, apoi încă câteva proiecte mai de puțină însemnătate și probabil la începutul, ori cel mult pe la jumătatea lui Mai Camera va debate reforma militară.

CRONICA EXTERNĂ

Conflictul ruso-chinez

Din nou s'a vârit Rusia în vespăria extremului Orient. Cu sistemul ei de „mobilizare de probă“, după știrea asasinării ambasadorului său din Peking, va trebui să treacă la o mobilizare serioasă.

Ce se va întâmpla într'un astfel de caz? Nimeni nu poate prevedea de pe acum. Pentru timpul de față China e slabă, nu e organizată încă, dar e vastă. În imensitatea ei Rusia, cât e de colosală, se va pierde.

Mai mult decât Rusia, China are pentru ea timpul și spațiul.

Cu aceste două elemente Rusia nu se poate lupta. Precum nu s'a putut lupta Napoleon I cu Rusia lui Alexandru I, tot așa nici Nicolae II cu China modernă, guvernată azi de junii chinezi.

Aceștia au prins conștiință de forțele vii și latente ale imensului lor imperiu și sunt extrem de geloși de neatarnarea lor națională. Temporar suferă ei, ca străinii să le ia pentru „99“ ani (ca să nu fie un secol) în „exploatare civilisatrice“ câte o provincie. Chinezii tolerează aceasta, pentru că timpul pentru ei nu e nimic și spațiu au destul. Dar n'au numai timp și spațiu, ci mai au și o populațiune cât n'are nici un imperiu de pe glob. Aici stă pericolul conflictului ruso-chinez.

De aceea am spus dela capul locului că Rusia s'a băgat într'o vespărie, din care nu se știe cum va eși. Dacă ar fi chestiunea așa nu ne-am interesa prea mult de soarta ei. Din nenorocire Rusia s'a compromis în războiul din Mandciuria nu numai pe sine ca putere aziatică, ci și ca mare Stat european. Cel puțin așa s'a interpretat victoria Japonezilor asupra ei, de către întreaga rasă galbenă, și anume: că ea, rasa galbenă, a învins „cel mai mare Stat european“.

Câtă dreptate avea un diplomat englez, care mult timp înaintea războiului ruso-japonez, spunea: „Mie nu mi-e frică de puterea Rusiei... ci de... slăbiciunea ei“.

Prevederea acestui genial diplomat s'a adeverit mai întâiu acum 6 ani, și e pe cale de a se adeveri încă odată în timpul inevitabilului și lungului războiu ce va avea Rusia să-l poarte cu China și cu... ciuma.

Intr'o ordine de idei cam aceiași, ca a diplomatului englez s'a exprimat și un diplomat german, zicând că Rusia este deșteptătoare mândriei naționale a popoarelor din Extremul Orient.

Flamanzii și Valonii din Belgia

În Belgia, țara noastră model, și după care ne place să ne numim: Belgia Orientului, lucrurile merg cam rău. Unitatea ei politică ne-a făcut să pierdem din vedere neomogenitatea ei etnică. Belgia se compune însă din două națiuni: din Flamanzi și Valoni.

Un Valon fruntaș, contele Albert du Bois, care a fost activ în diplomația belgiană, și a ieșit din rândurile ei, pentru a se simți mai aproape de geniul latinității, de geniul Franței face în „Gil Blas“ o mărturisire de credință, din care putem trage foloase și pentru neamul nostru român. Iată în esență ce spune contele Albert du Bois:

O naționalitate nu este o ficțiune juridică; o naționalitate este un fapt. Națiunea se definește astfel: „Un grup de oameni de aceeași rasă, de aceeași limbă, de aceeași religiune, având aceleași moravuri și legi la fel, și mai presus de toate uniți prin dorința de a trăi în comun“.

ICHIDARE!

ABIA CÂTEVA ZILE!

lichidare

recvizite culinare și articlii de menaj,

mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

KOHN JÓZSEF

linichigiu, constructor de apeduct și fabricant de dulapuri pentru ghiastă.

ARAD,
PALATUL-MINORITILOR.

— Cumpărare ocazională din cauza disolvării prăvăliei. — Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de ghiastă.

ARAD, strada Batthyányi Nr. 32. — Telefon 333.

Litere — Arte — Științe

STATUA

Făptură ce nimic nu speră
Eu port pe fruntea mea severă,
Sfidând întreagă vecinicia,
Ideia și melancolia
Artistului ce m'a creat.
In ochii mei cari visează,
Un vis de marmoră! — planează
Eternitatea nemișcării
Bizară opera-a 'ncercării
Rămas' un vis neterminat.

Eternă, rece, nemișcată,
Imi pierd speranța ca vr'o dată
In fin rubin de sânge cald
Vibrând de viață să imi scald
Albeața mea marmoreană,
Sărutul dacă-ucide ades.
Cum a rămas n'am înțeles
Splendidu-mi gât nesărutat
Și torsul meu ne'mbrățișat
De-o dragoste supra umană.

Vecia dacă m'ar surprinde
Sub mușchiul care se întinde
Sau dacă 'n ploii dezagregată
Pe bronzul soclului culcată
Și forma imi va dispărea,
Voiu regreta că n'am trăit
Și gestul meu înmărmurit,
Că geniul care m'a creat
E mort și 'n van a așteptat
Un fin surâs pe gura mea.

Gabriel Donna.

Cărți și reviste.

Ana (ceeace nu se poate), roman de Duiliu Zamfirescu. Este romanul nou, și eram siguri, că numai dela d. Duiliu Zamfirescu ne puteam aștepta să ne dea un roman nou, ieșit din cadrele obișnuitului, în care nu aflăm numai un singur erou, ci fiecare personaj este un erou în felul său, atrăgând atenția cetitorului, în mod atât de sugestiv, în cât ar fi imposibil oricărui să întrerupă citirea cărții în întregime. Negreșit, este cel mai fin roman din câte s'au scris în limba românească. Acțiunea se petrece în jurul câtorva familii din societatea înaltă; iar eroul principal, care se joacă foarte delicat cu inimile și sufletele și ale femeilor și ale bărbaților, îl intrupează autorul în figura donjuanică a unui căpitan, înzestrat cu marile calități ale omului superior. Autorul ni-l lasă înfășurat în taina: Ori acest erou înțelege frumosul, ori îl reprezintă în mod inconștient.

Dintre eroine, Ana iese în vileag, apărând dintre imagini și situații, cu o atitudine duioasă, simpatcă, foarte cunoscută și totuși foarte deosebită de celelalte Anne, ce le-am văzut în viață. Deosebirea aceasta este asemenea aceleia, cu care distingem aurul lucrat de cel mat. „Ana se gândea, cu o tresărire fermecătoare la iubirea ei. Nu era animalitate. Era ceva unic, profund și personal; o vibrație armonică a individualității, care ajunge câte-odată să stea de sine, fără legătură cu lumea din afară și deci cu omul iubit.

...Preocuparea ei de a ști ce avea acel om (căpitanul) pentru a fi iubit de toate femeile, o ținea cu mintea rătăcită... Deodată i-se părură că a găsit o explicație: femeile toate, iubeau în el amorul, iar nu omul. Poezia sufletului femeesc este înfi-

nită; este clamida de aur cu care învelesc umerii bărbaților sau ai copiilor. Iar amorul este cea mai deplină formă a poeziei.

Ea își aduse aminte că unii filosofi plicticoși pretind că natura este atât de șireată, încât învâluște propagarea speciei în cele mai înșelătoare farmece; că amorul naște poezia, iar nu poezia amorul. Vorbe! Poezia este frumosul și adevărul; poezia este necesară și este încântătoare; poezia este cea mai înaltă aspirațiune a sufletelor și este adăpostul celor răniți și celor sfioși. Mai cu seamă, credea Anna, este în însușirile femeii a pricepe lucrul acesta. Femeia caută amorul fiindcă aspiră către ideal, și natura și-a pus propagarea speciilor în amor, tocmai pentru aceea, adică pentru că amorul stă în poezie, după cum poezia stă în femeie! Dar suferințele Annei se măreau încă prin faptul că el nu era iubit numai de alte femei, dar încă și de nevasta lui (Porția). „Cu toate aceste o femeie care își iubește bărbatul cu o atât de oarbă supunere soartei, ascunde o taină mai mare decât amorul conjugal, acel liniștit și pedestru obicei de a fi fericit pe de-a întregul.

Nevasta lui părea a iubi ca și dânsa, cu alte cuvinte a cunoaște fugara năzuință către tipul ideal, erou, poet și stăpân, acel generos produs al forței ideale, nestatornic prin legea firei sale. Și ea (Ana) și nevasta lui (Porția) iubeau, și amândouă sperau că cealaltă se înșală. Nici una nu se credea mai bună, dar fiecare aștepta mai mult dela soartă. *Ceeace nu se poate*“.

O rafinată psihologie se desfășură aproape din toate frazele romanului și adeseori scapă din ele poezia și cugetarea, în metafore strălucitoare, în expresii impecabile. N'avem spațiu pentru a le cita aci, citând atunci întreg volumul. Adevărata critică nu poate decât a-l impune intelectului ca una din cele mai delicioase hrane. D. Duiliu Zamfirescu, care a atins înălțimile artei în poezie, le atinge cu noul roman, în proză. Academia română se poate mândri, că are în sânul său pe cel mai mare artist al neamului — după incomparabilul Eminescu. V.

Gronica feminină.

Pentru-ce nu se însoară bărbații?

Dragă Silvia,

De mult am voit să-ți trimit aceste șire, ca răspuns la întrebarea de mai sus, dar totdeauna a obvenit ceva la mijloc și astfel răspunsul s'a amânat. Este adevărat, că și eu am auzit adeseori zicându-se: Pentru-ce nu se însoară bărbații? Oare pentru ce? Pentru ce se decid atât de cu greu la căsătorie. Oare pentru ce?

Iată o întrebare la auzul căreia multe vor zimbi, și poate tocmai fiind că zimbesc, și fiindcă acestei întrebări prea puțină importanță i-se dă — deaceia începe a deveni regula. Da, regula, — pentru că pe zi ce trece, tot mai mult bărbații cu câștig frumos anual, cari ar putea pune temelie unei familii, trăesc fără de nici un scop. Mulți duc o viață neregulată, cari îi omoară trupete, sufletește și materialicește, și îmbătrâniți fără vreme să sting fără urmă, fără a avea mângăerea se vadă în jurul lor o ființă iubită, și fără ași putea da seama de rostul ce l-au avut în viață.

De unde oare vine acest rău? Cine oare poartă vina? — „Ei, — ei bărbații sunt de vină căci sunt blazați nepăsători și egoiști — nu vreau să muncească decât pentru poftetele lor“ — cam astfel de răspuns gândesc că va sbura de pe multe guri frumoase. Să vedem, dar să nu fie cu supărare!

*

În prima linie declar, că ceea ce scriu reșare din gând și inimă curată; nu vreau să jignesc, și nu fac aluzie la nime, ci scriu după cum cred că stau lucrurile și cam după cum le-am observat în viața de toate zilele. Așa dar să revin la obiect: Că bărbații, cu cât trece, ori că mai bine rămân neînșurați, — e fapt. Să vedem dar pentru ce? Să fie ei de vină? Vor ei oare să trăiască fără griji? Poate. Eu însă gândesc, că vina cea mai mare cade în prima linie pe societate, în al doilea pe femei, adică pe mame și numai în al 3 rând pe bărbați. Iată cum:

1. Societatea cere azi să iei parte la teatru și câte și mai câte. Dacă nu mergi — ești rămas de lume, te desconsideră — dacă mergi?

Societatea cere să te prezinți în gală. Gala costă bani. Bani îi câștigă numai și numai bietul bărbat. Deci nu se ajung pe tot locul și pentru toate. Bietul bărbat, — bietul tată mișcă toate petrele, face datorii — datorii cresc cu pretențiile deodată, bărbatul tată — nu mai poate și? — Prinde revolverul...

Nu odată s'a sfârșit aceasta așa, și nu trebuie să căutăm mult, aflăm și azi figuri de acele nenorocite cari nu se știu emancipa de prejudețiile societății, și vrând să țână pași cu picior mare, sau ruinat.

Ori că nu sunt departe de ruină. Și toate aceste pentru ce?... Pentru că așa cere societatea!... Așa pretinde bunul ton al societății!...

*

2. În legătură cu punctul prim, stă și acesta al doilea, adică ce vreau să spun despre femei, îndeosebi însă despre mame.

Am zis despre societate, că pretinde mult dela toți, întreb însă, societatea cine o formează?... Nu noi? — Nu noi femeile, îndeosebi mamele?..

Ba da! Va să zică tot dela noi vine răul? Da, dela noi și dela educația greșită ce dăm copiilor, fetițelor noastre, căci azi nu se mai ține cont în educație, de ce se poate și de ce nu, ci mergem orbiș pe prăpastia în care ne trage grandomania, luxul și lipsa de cultură a inimei, a sentimentelor nobile, cari sunt cel mai frumos decor pentru femei.

Azi nu se mai pune pond pe blândețe, modestie și căsnicie. Azi grija celor mai multe mame e aceea, ca fetițele ei să fie frumoase, gătite, — cu mâni și unghii bine îngrijite, cu frizuri și alte găteli moderne; să știe cânta la pian, dansa cu gesturi de balet; să joace tenis și alte sporturi, cari răpesc tot timpul de peste zi, în cât nu le mai rămâne timp și pentru ale casei.

De multe ori am auzit zicându-se: Cutare școală, cutare internat e de vină, că fetele noastre sunt cu pretențiuni mari, că fetele de azi sunt arogante, îndrăznețe și fără nici un pic de modestie, și de câte ori am auzit vorbindu-se astfel, am compătimit pe cei atât de slabi la judecată și am combătut această aserțiune nedreaptă, căci doară nu școala pune temelie educației — ci mama.

În școală se înmulțesc cunoștințele copiilor, până când educația e a mamei. — Școala fără familie, fără mame, nu poate ajunge la nici un rezultat. Deci nu școlile sunt de vină, ci mamele.

În numărul viitor voi dovedi.

(Va urma)

O mamă.

Modă — românească

Poate că baba Dochia nici nu și-a scuturat încă cei din urmă fulgi de zăpadă de pe cojocul său. Totuși zilele vestitoare de primăvară ne-au sosit cu cer senin și soare căldicel.

Între semnele desmorțirii de primăvară își cer locul de a fi înșelate și capriciile ultimei mode femești.

Jurnalele de modă, pline de noutățile pentru primăvară sunt gustate de femeile „moderne”, chiar și de Româncele noastre, cu un deliciu, care nu se poate reproduce, ci numai simți cu sufletul de femeie.

Da, și Româncele noastre încă se știu ex-lazia de varietățile și capriciile cursului modei, care prin îndrăznețele sale extravagante (d. e. rochia-pantaloni), ori prin răfinăria sa neexauriată dă mult material de conversație, dar și atrofiază multe simțiri bune ale f. m. prin cultivarea vanității și încurajarea decadenței materiale.

Eu, dragi cetitoare, cu totul din alt punct de vedere vreau să vă vorbesc azi despre „modă”, dintr-un punct de vedere național și folositor.

Femeia română și-a avut oare în trecut, și-și poate avea oare în viitor o modă a sa proprie? Răspund la amândouă întrebările aceste cu un scurt „da”.

Poporul nostru a fost totdeauna un neam apăsător în trecutul său și nu a avut puțin de a se ridica din punct de vedere civilizatoric la o treaptă mai înaltă, alături de „stăpânii” săi, decât numai în timpul din urmă.

Până la vremea influinței mai pronunțate a culturii străine, întreg neamul românesc, bărbați și femei, au cunoscut o singură „modă”, ceea ce portului național.

Nu vorbesc numai de noi, cei ce am trăit sub stăpânirea ungurească, ci și de surorile și frații de peste munți. La ei, ca la noi portul național femeesc și bărbătesc a început a fi delăturat numai atunci, când cultura străină, însoțită de moda străină din apus, s'a încuibat la noi.

În felul acesta portul nostru național, cu toate frumusețile și gingășiile sale artistice, cari pun în uimire popoarele culte din apus, noi, pătura inteligentă peste tot, l'am scos din casele și din viața noastră de dragul „modei” străine.

În felul acesta, pe lângă alte multe rele urmări ale acestei înstrăinări, în special noi femeile române am ajuns în mod formal „sclavele” cele mai credincioase ale modei străine atât de costisitoare, atunci chiar, când atât de mult ni s'ar conveni și atât de frumos ne-ar șede să purtăm costumul național.

Așa cred, e un lucru chibzuit, să ne dăm seamă în modul cel mai serios de deosebirea dintre acum și trecut. Puncte de orientare pot fi mai multe. Unul și cel mai de căpetenie este cel național. Apoi cel artistic, cultural, economic și financiar.

Nu cred, că s'ar afla între noi, femeile române, nici măcar una singură, care să nu recunoască din toate punctele de vedere avantajile întoarcerii la portul național, pe toată linia, în casă și în societate.

Ideea acesteia i-s'a pus deja o bază solidă prin pornirea tot mai fățișă a femeii române în timpul din urmă, de-a îmbrăca frumosul nostru port național. În înțelesul acesta sunt de amintit cu multă laudă și recunoștință națională, pornirile manifestate chiar în Arad, de-a introduce în mod oficial și obligator la petreceri, portul național femeiesc.

Aceasta propagandă, atât de strălucit în-cununată la două baluri din urmă ale „Reuniunii femeilor române”, trebuie continuată și în alte părți locuite de Români.

Dar cu atât încă nu s'ar face deajuns. Noi femeile ar trebui să facem acum un pas mai departe: să introducem portul național și acasă.

Cui ne-a dat Dumnezeu câte-un copilăș, doi, să-i îmbrăcăm și pe aceștia românește: să ne vedem casa cu decorații românești: țesături, cusături ș. a. Apoi când vom face noi aceste și alte lucruri de acest fel, să vedem, cine va îndrăzni să se atingă de vrednicia femeii române!

În felul acesta noi femeile ne-am face un factor din cei mai de căpetenie, nu numai în educația și în viața familiară, ci am da impuls puternic și industriei noastre românești și educației naționale.

Dar mai presus de toate ne-am vedea în mare parte, scăpate din ghiarele veninoase ale „modei” străine, care, noi femeile vom ști mai bine, atât de scump o plătim (uneori pe contul casei și familiei), fără ca moda aceasta prin mirozeniile sale (veșnic schimbăcioase, uneori până la diformități) să ne poată da în schimb ceva din frumosul cel adevărat și artistic.

Alte sorioare încă au cuvântul în această cauză.

* * *

FRIZURILE

La vestitele alergări de cai din Paris a debutat primadată „Rochia-pantaloni”, și tot atunci, a fost admirată ca noutatea cea mai interesantă. Prezentarea ei în public a succes peste așteptare, deci cred de actual a scrie ceva și despre frizuri și gătelile părului. Rochia-pantaloni a fost și este purtată de femeile din orient, iar femeile din Orient sunt conștite de cele mai amănunțite nimicuri cu care pot subjugă pe bărbații lor superbi.

Dar dacă va rămânea rochia-pantaloni la modă și va cuceri tot mai mult teren, ce se va alege atunci de pălăriile cele mari?...

Îmbrăcămintea femeilor din Orient se poate moderniza, straforma, dar cu pălăriile moderne ce facem căci acele nici decum nu sunt în armonie cu această modă nouă, căci femeile din Orient înlocuiesc pălăria modernă cu un voil des, cum va fi însă la noi?

Așa dar, de aici vedem, că dacă moda aceasta se va susține, la tot cazul cât de iute are să urmeze și schimbarea frizurilor de până acum. Schimbarea, noutatea totdeauna află imitatori destui, deci e de prevăzut, că frizurile, cari au să vină vor fi cu mult mai complicate ca cele de acum. Frizurile femeilor din Harem dau lucru de mai multe ore, cu toate acestea, dacă odată îmbrăcămintea femeilor din Orient e la modă, atunci la tot cazul trebuie să urmeze și frizurilor lor, cari, după cum am zis mai sus, cer mult timp, multă grijă și multă găteală. Dacă în locuința unor oameni simpli am vedea obiecte de lux, am zimbi, tot o astfel de impresie face și o toaletă de gală cu o frizură nepotrivită, și tot astfel, găteala prețioasă pe un păr nearanjat.

Deci, abstrăgând dela frizurile pregătite a-nume pentru o formă oare-care a pălăriilor, mai totdeauna se cere câte-o găteală în păr. Uneori numai din o simplă panglică, altă dată bijuterii prețioase, mărgelă și altele, dar toate aranjate isteț și cu bun gust, cari la tot cazul ridică frumusețea feței, dimpreună cu buclele potrivite asemenea gingaș și prețios.

Frizerii din Paris studiază deja aranjarea părului, adevărat frizurile femeilor din Orient și nu peste mult se vor și ivi ici coala imitatoare la tot ce e nou.

Frizurile femeilor din Paris și acuma deja sunt atât de legere, ușoare și prin tresături gingașe redau forma potrivită a feței, dar aceasta numai cu ajutorul buclelor făcute de frizeri se poate întregi, căci altcum ar fi foarte obositor și ar trebui timp nespuse de mult pentru aranjarea părului, dacă singure ne-am încerca a face aceasta, întocmai cum fac și femeile din Orient, cari își spală părul foarte adeseori și încă până e umed îl rolează — (sucesse peste suluri de hârtie). Cum am zis dar, aceasta ar costa mult timp și paciență de ore întregi, ceea ce nu oricare dintre femeile noastre și-o pot permite. Ca să avem totuși frizurile moderne și ca să nu pierdem mult timp la oglindă, nu e alt remediu, decât folosirea buclelor făcute de femei. H. B.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Martie 1911.

De-ale noastre.

O mică lămurire. „Tribuna” în nrul său din 25 Martie 1911 st. n. spune în legătură cu discursul meu rostit în Cameră în ședința de Vineri, că deputații români poate își vor fi dat și ei samă de marele păcat național săvârșit prin d. deputat dr. A. Vaida și de aceea deputatul Ștefan C. Pop a fost nevoit să recunoască, că nemulțumirile ce s'au manifestat în coloanele acestui ziar („Tribuna”), n'au avut drept mobil „mâna lungă a guvernului”, ci dorința de a-i vedea pe conducătorii noștri desfășurând o activitate românească mai radicală.

Precum se vede, „Tribuna” voiește a afla în cuvintele mele altcum rău reproduse și rău interpretate oareșicare reprobare a dlui dr. A. Vaida. Pentru a încunșura orice fel de interpretare falsă a cuvintelor mele, în a declara odată pentru totdeauna, că întru toate mă solidarizez cu cele cuprinse în frumoasa, magistrala și plastica vorbire a dlui dr. Alexandru Vaida.

Noi deputații, obștea românească, ba aș putea zice chiar întreg parlamentul este de părerea, că d. A. Vaida a ținut o vorbire, de cari rare ori se aud în parlamentul din Budapesta, și care a făcut onoare întreg neamului românesc. Regret, că numai „Tribuna” nu este mulțumită cu acest discurs magistrat, o rog însă a nu căuta între mine și d. dr. A. Vaida deosebire de păreri, pentru că acele nu există.

Când am amintit, că poate să existe în sânul partidului și curente mai radicale, nici de cum nu m'am gândit la „Tribuna”, pentru că eu — durere până în ziua de astăzi — nici-odată n'am observat la „Tribuna”, un radicalism în înțelesul măreț al cuvântului, un radicalism, care se ridică în regiunile mai înalte ale vieții noastre naționale, ci da, am văzut radicalism în resvrătire și terfelirea celor mai buni bărbați ai neamului românesc.

Tot în acest număr „Tribuna” la sfârșitul articolului său de fond îmi face unele imputări, pe cât de malițioase, pe atât de nebazate. Îmi impută anume, că în mod indirect am desaprobat demonstrația universitarilor români contra nefericitului călugăr Mangra. Față de aceasta insinuație n'am alt răspuns, decât să rog pe binevoitorii mei judecători, să binevoiască a ceti în original discursul meu rostit în Cameră în ședința de Vineri, din care să vor convinge, că chiar contrar celor afirmate în „Tribuna” am apărut ținuta iubitorilor noștri universitari,

Dr. Ștefan C. Pop,
deputat.

Români la tãmbãlãul dela Oravița. În ziarul „Oravicza és Vidéke” cetim următoarele: „A fost prezent (la sărbătoarea ungurească: 15 Martie. N. R.) firește, și dr. Siegescu, deputatul cercului. Ca o surpriză plăcută trebuie să amintim, că între acei cari au sărbătorit ziua de 15 Martie am văzut dintre conducătorii partidului naționalist român pe avocatul Cornean Péter și pe medicul dr. Méhes Lajos”.

Ne mirăm foarte mult, că nici până azi domnii susnumiți n'au ținut de cuviință să desmintească această știre.

Așteptăm!

Avizare. Suntem rugați să publicăm următoarele: Acei domni, cari au împrumutat cărți din biblioteca soc. „Petru Maior”, și (deși au fost provocați în repetite rânduri) nu le-au re-înăpoeat, sunt rugați pe calea aceasta să ni-le trimită în timpul cel mai scurt, căci altcum vom fi nevoiți să le facem o reclamă neplăcută, publicându-le numele prin ziare. Pentru societate: A. Sasu, m. p. președinte. A. Mager, secretar.

Magazinul de haine pentru dame și copii al madamel

STERN CECILIA

ARAD, strada Forray Nr. 2.

Recomandă în atențiunea binevoitoare a onoratului public cumpărător **asortimentul bogat din cele mai elegante bluse, halat, poale (pulpane) și costume femeiești** găsite în saloanele proprii. □□□□□□□□□□

Prețurile cele mai favorabile!

Comande după măsură execută prompt și cu gust. Haine de doliu gată în 4 ore.

Din patrie.

Un premiu de 2000 lei pentru fetița miraculoasă dela Baia de Criș. Cetim în „Convorbiri literare“, că principele Roland Bonaparte membru al Academiei de științe din Paris a instituit un premiu de 2000 lei, care să se dea „acelui *medium*, care va fi în stare să ridice, fără de atinge un obiect oarecare“. Nu s'a prezentat până acuma nimeni.

Fetița miraculoasă dela Baia de Criș ar putea câștiga acest premiu cu atât mai vârtos, că ea atrage obiectele din jur în afară de experimente așa numite spiritiste. Cunosătorii fetiței ar putea să ceară informațiunile de lipsă, dacă sunt convinși de veracitatea fenomenului.

Un scandal din lumea mare în Capitală. După o ședință care a durat două ore și jumătate, comitetul clubului local a hotărât, după propunerea contelui Ștefan Tisza, excluderea lui Ștefan Sarközy.

Afacerea are un prolog interesant.

Sarközy urmărea de mult pe soția contelui Zichy, care i-a girat polițe în sumă de 250.000 coroane.

Contele a hotărât în cele din urmă să plătească polițele girate de contesa după ce Sarközy i-a promis pe cuvântul de onoare, că nu va mai importuna pe soția sa.

În același timp contele Zichy a promis, că nu va mai divulga în public acest scandal.

Mai târziu contesa, care suferea de isterie fu internată într'un sanatoriu din Dresda.

Acolo contele Zichy fu invitat la balul Curței unde apărură împreună cu contesa.

Aci se trezi însă și cu Sarközy, care cumpărase probabil pe lachei pentru a pătrunde în sală.

Un schimb de cuvinte a avut loc între contele Zichy și Sarközy, după care contele a părăsit balul.

Propunerea făcută la clubul local nu este de cât o urmare a acestei afaceri.

Răsturnarea legii gravitațiunii a lui Newton (17) Ziarele din Budapesta ne vestesc revoluția mare pe terenul științei. Cică un profesor catolic a răsturnat legea gravitațiunii, descoperită de Newton.

Că despre ce poate fi vorba, nu-ți poți face nici o idee din articolele apărute în ziarul politic. Nu găsești decât idei încălcate, eronate și lipsă de cunoștințe în materia, de care e vorba. Ni-se spune pur și simplu, că legea gravitațiunii e răsturnată, că deci teoria cosmogonică Kant-Laplace, care a servit atâta vreme de sprijin legendelor biblice (?!), cade și ea. Legea conservării energiei e răsturnată, planetele se mișcă în spirale...

Putem asigura pe cetitorii noștri, că de o răsturnare a legii gravitațiunii nu poate să vorbească cine are puțină idee despre gravitațiune. Despre ce poate fi vorba în tot lucrul nu știm. Sunt teorii, cari explică gravitațiunea din mișcarea eternă. Să fie vorba doar despre o astfel de explicare? De răsturnare însă la nici un caz.

„Fata generalului“. De câteva zile apare mereu pe străzile orașului unguresc Miskolcz o fată brunetă foarte frumoasă și de o rară eleganță. Multora li se părea că recunosc în dama gingașă fiica orfană a unui general renumit. Dama, care însăși se recomandase de orfana generalului aduna abunamente pentru o bibliotecă militară cu succes deosebit. Doar pe cari nu-i convingea cu fermecatul său glas îl prindea neapărat cu zimbetul senin al ochilor săi albaștri. Totuși ea a întâlnit un om, a cărui meserie, e să bănuiască veșnic, să desvălească tainele. Era șeful de poliție Schwarz. Se sbuciuma mereu privindu-o. Într'o clipă de energică hotărâre apoi a deținut-o în cofetărie. Și nici de data asta nu l-a înșelat spiritul său de polițist reputat. S'a dovedit că d-șoara cu pricina este identică cu notorică escrocă Török Erzs, care e urmărită de mult pentru alte escrocherii săvârșite prin țară. E fata unui proprietar din Tállya; încă dela 18 ani ea a apucat pe căi greșite. Au aflat la dânsa un browning cu care voia să se sinucidă.

Discursul d-lui Vaida și presa maghiară. Intreaga presă maghiară se ocupă, la loc de frunte, cu discursul rostit Marți în Camera ungară de deputatul român Alex. Vaida-Voevod. Presa kossuthistă atacă pe

d. Vaida, acuzându-l, că nu-i prieten sincer al Ungurilor, ci în realitate, cel mai înverșunat dușman al Ungariei și înfocat iredentist.

Ziarul „Független Magyarország“ combatte ideea împăcării româno-maghiare. Această împăcare este imposibilă, spune acel ziar, fiindcă Românii din Ungaria sunt toți iredentiști, scopul lor politic fiind alipirea Transilvaniei la România.

Despre d. Vaida, numitul ziar spune, că este naționalist român înfocat și periculos, care acum câțiva ani insultase națiunea maghiară în plină Cameră.

(Se știe, că d. Vaida cetise în 1907, în Camera ungară niște versuri jignitoare pentru Unguri. — Nota Red.)

Ziarul „A Világ“ apreciază cu totul altfel pe d. Vaida. Spune, că d-sa a cerut cu drept cuvânt sufragiul universal, căci numai această reformă va reda Ungariei pacea. Cine dorește sincer o împăcare româno-maghiară nu putea lua ca bază decât sufragiul universal, reformă la care țin deopotrivă atât Ungurii, cât și Românii.

Apoi „A Világ“ ia apărarea d-lui Vaida contra atacurilor șovinistilor.

Din străinătate.

Relațiunile între Franța și Austro-Ungaria. Cu ocazia remiterii scrisorilor de acreditare de către ministrul Austro-Ungariei, s'au schimbat discursuri cordiale între acesta și președintele Fallières. Președintele a spus: „Ați amintit foarte just puternicul interes comun care unește Austro-Ungaria cu Franța, cari au cele mai nobile aspirațiuni. Ambele țări nu vor înceta a concura la menținerea păcii generale“.

Centenarul răpirei Basarabiei. În Rusia se pregătesc mari serbări oficiale cu prilejul aniversării centenarului anexării Basarabiei, care se împlinesc în anul viitor.

Serbările se vor da în timpul verei când se va deschide la Chișinău o expoziție care să înfățișeze evoluția Basarabiei pe toate tărâmurile, în cursul unui veac de stăpânire rusească.

La Soroca se va ridica un monument țarului Petru cel Mare care, în urma bătăliei dela Stănilești, a dat țarilor cele dintâi indicațiuni asupra anexării făcute cu un veac mai târziu. La Ismail se va ridica un alt monument celebrului general Suvarov.

În capitala Rusiei și în toate orașele Basarabiei se vor da mari serbări cu acest prilej. Printre inițiatori e și „Societatea istorică“ din Odessa.

E interesant de amintit că, în urma războiului Crimeiei, prin tratatul dela Paris din 1856, Rusia ne-a retrocedat sudul Basarabiei cu cele trei județe Cahul, Ismail și Bolgrad, care din nou au fost răpitate prin tratatul dela Berlin.

Iubileul de 40 ani al Reichstagului. Marți s'a împlinit 40 ani dela inaugurarea Reichstagului german.

Vice-președintele Lowitz, deschizând ședința, a rostit următoarele cuvinte:

„După cum, în ziua de 21 Martie 1871, contele de Falkenberg-Ludwigsburg, a deschis prima ședință a Reichstagului, eu azi, după trecere de 40 ani împliniți, declar deschisă a 3425-a ședință a Adunării“.

Procesul crimei teroriste din Cracovia. În curând se va termina cu depozițiile martorilor, un senzațional proces al crimei teroriste, comisă de funcționarul Trudnowsky.

Apărătorul acestuia, în cursul ședinței de azi, a declarat că va face dovada că în adevăr Rybak, victima, era un agent plătit al poliției secrete din Petersburg.

Congresul ziaristilor slavi la Belgrad. În capitala Serbiei se fac mari pregătiri în vederea

ținerii celui de al 10-lea congres al ziaristilor slavi.

Comitetul de organizație este compus din Nusici Branislov, președintele sindicatului ziaristilor sârbi, deputatul Popovici și Ivanici Ivan prim-secretar la ministerul de interne.

Congresul va începe la 10 Iulie și va ține până la 13.

Cu această ocazie se va organiza și prima expoziție a ziarelor slave.

Găsirea unei comori. În ziua de 6 Martie v. băiatul Gh. Stan Mărăcine din comuna Murda jud. Dolj (România), vrând să prindă raci într'o baltă din marginea satului, a găsit un vas de pământ în care după ce l'a spart a găsit 285 monede de argint.

Din cercetările făcute s'a constatat, că monedele sunt foarte vechi.

S'au anunțat autoritățile în drept.

Un deputat carlist atacă Italia. Din Madrid se anunță: La Cameră, deputatul carlist Sazaberry interpelează cu privire la conferirea titlului de colonel onorific al unui regiment spaniol regelui Italiei și spune, că aceasta ar fi o adevărată insultă adusă sentimentelor catolicilor spanioli, fiindcă această măsură este luată în momentul în care Italia celebrează a 50-a aniversare a unității sale, a cărei înfăptuire a smuls Papei puterea sa temporară.

Amnestierea Albanezilor fugiți anul trecut în Turcia. Din Cetinje vine știrea, că regele Nichita și ministrul Tomanovici au rugat pe consulul turc la Cetinje, să intervină pe lângă Poartă pentru amnestierea celor 10.000 Albanezi, cari au fugit acum un an din Turcia. În urma intervenției consulului turc, s'au început tratativele cu Poarta în această chestiune.

Evenimentele din Mexic. Din cercurile autorizate din Washington se declară, că Statele-Unite n'au de gând să se amestece în treburile interne ale Mexicului, afară de cazul de absolută necesitate. Desfășurarea evenimentelor din această țară va determina timpul cât vor sta trupele americane în provincia Texas.

Aceste trupe au fost trimise acolo numai după ce s'au primit știri arătând, că viața și averea supușilor americani erau amenințate.

Londra, 9. — A sosit aci din Tegucigalpa (capitala republicii Honduras), știrea, că în ziua de 13 c, s'a dat în apropierea orașului Camayagna o luptă între două diviziuni ale trupelor guvernamentale; generalii Sara și Palma ar fi fost uciși, precum și 40 de soldați din ambele părți; mai sunt și 50 de răniți.

Guvernul Belgian și jubileul unității Italiene. Camera belgiană cu toată împotrivirea dietei și a primului-ministru, s'a asociat la moțiunea socialistului Vandervelde, de a exprima Camerei din Roma felicitări, cu prilejul cincantenarului unității-italiene.

Primul-ministru declarase, că guvernul se va abține dela felicitări.

Împăratul Wilhelm și dramaturgul Schoenherr. În teatrul municipal din Kiel în prezența perechei imperiale, s'a reprezentat Marți seara drama „Glaube und Heimat“ (Credință și patrie) a lui Schoenherr.

Împăratul a felicitat pe autor, laudându-i opera, ca una ce s'a inspirat din viața reală și exprimându-și speranța, că în Schoenherr Germania își va găsi adevăratul poet, ce de atâta vreme îi lipsește.

Excesele greviste din Lisabona. Din Lisabona se anunță, că o ceată de greviști a atacat cu focuri de revolver un vagon de tramvai. Un pasager a fost rănit.

Numeroase prăvălii au stat închise toată ziua.

Patrula de cavalerie străbat orașul, risipind pe greviști. Pornirea acestora din urmă contra ministrului de interne e mare.

Guvernul declară, că va proceda cu ultima energie pentru zădărnicierea grevei generale de oare ce are dovezi, că mișcarea aceasta are la bază o agitație monarhistă.

Toate ziarurile constată, că încercarea de a se generaliza greva nu a izbutit. Fizionomia Lisabonei este normală. Printre persoanele arestate se află și comandantul Vieira Castro.

Tâlhărie înfiorătoare la Agram. Poliția a pescuit din râul Culpa, ce curge prin apro-

piere, cadavrele a trei bărbați. Cercetările au dovedit că este vorba de o crimă îngrozitoare: O bandă de hoți a jefuit pe trei țărani croați, cari se întorceau din America cu bani, i-a omorât și apoi i-a aruncat în Culpă.

Poliția este pe urma tâlharilor.

Succesorul lui Pasici. În cercurile politice din Belgrad se comentează foarte mult întoarcerea la Belgrad a lui Vuici, ministrul Serbiei la Roma. Se zice că Vuici va fi numit prim-ministru, fiind astfel succesorul lui Pasici, care a fost numit președinte al Consiliului de stat.

Pentru libertatea învățământului și a intrunirilor în Rusia. Consiliul de miniștri s'a ocupat de proiectul de lege privitor la oprirea violentă a învățământului în școlile publice și la pagubele pricinuite libertății întrunirilor publice.

Acest proiect declară faptă criminală de a întrerupe adunările publice legale prin întrebunțarea produselor chimice nesănătoase, care va fi pedepsit cu întemnițare, și chiar în cazuri grave cu munca zilnică pentru patru ani și chiar șase în cazuri de o gravitate deosebită.

Stolypin victima intrigilor Dumei. Cu toate că până în prezent nu au sosit încă știri oficiale asupra schimbării ministerului la Petersburg, aceasta se poate considera ca fapt împlinit.

În ce-l privește pe Kokowzew, rămâne să se vadă, dacă acesta, care a dovedit excelente aptitudini, ca ministru de finanțe, va ști să conducă cu aceeași pricepere problemele politice interne.

Stolypin, care poate fi considerat ca cel mai mare bărbat de stat al Rusiei și pe care Țarul l'ar fi menținut cu plăcere în postul său, a căzut victima intrigilor din Dumă, de cari contele Witte nu e străin.

Asupra caracterului și formațiunii noului cabinet, nu se știe încă nimic precis.

Se afirmă, că ministrul de finanțe Kokowzew a fost invitat să primească în mod temporar postul de prim-ministru.

În cazul, când Kokowzew, în calitate de președinte de consiliu va lua internele, ministrul de finanțe va fi încredințat lui Petrowschi sau directorului cancelariei creditului Davidov.

Accidentul unui aviator. Aviatorul Antonio Smerogli a suferit un grav accident în timpul trecerii peste muntele Cluis. Din cauza unui defect al motorului, aviatorul a căzut dela o înălțime considerabilă și și-a fracturat ambele picioare. El a fost silit apoi să petreacă noaptea pe zăpadă și a fost găsit dimineața cu picioarele degerate. Fiind adus la spitalul din Turin a declarat, că a întreprins zborul în scop de contra-bandă.

Starea aviatorului e gravă, ambele picioare i-se vor amputa.

Chestia școlărilor și bisericilor românești din Macedonia. Se spune, că patriarhatul ecumenic a

legat chestia cererilor guvernului turcesc referitor la chestiunea bisericilor și școlilor aromâne din Macedonia cu reluarea relațiilor diplomatice între România și Grecia.

Patriarhatul e hotărât a reîncepe tratativele pentru regularea acestei chestiuni numai după ce se vor restabili relațiile greco-române.

ULTIME ȘTIRI

Moartea lui Abdul Hamid. O corespondență locală află din Salonic că în zorii zilei circula zvonul că ex-sultanul Abdul Hamid care se afla internat în vila Allatini a murit Joi noaptea. Din cauza măsurilor extrem de severe luate în jurul vilei este cu neputință să se controleze știrea.

După altă versiune Abdul Hamid s'a sinucis într'un acces de nebunie.

Rigo. Numele *Rigo* deși e un nume simplu de Țigan e cel puțin așa senzațional ca a lui Togo, vestitul amiral a Japonezilor. Și proprietarul lui se îngrijește să nu treacă lumea la ordinea zilei peste el. Simplu lăutar totuși reușise cu măiestria arcului său fermecat să succească capul principesei de Chimay luând-o de soție. Pe atunci mesalianța asta extravagantă a produs o senzație enormă. Totată se vorbise și de căsătoria a doua a lui Rigó cu o frumusețe din Canada cu care trăiește — se zice — în fericire deplină. Se părea deci, că nu o să mai apară pe orizont, când iacă cetim iarăș o aventură de a părțitului Don Juan.

Rigó Jancsi e acum la Berlin unde distrează cu taraful său vestit sară de sară un public numărând în o cafenea de pe Potsdamerstrasse. Cafejiului vecin nici decum nu-i plăcu afacere, că de când cu taraful lui Rigó în vecini, el își pierduse musafirii pe rând. Angajase deci un alt taraf de Țigani sub conducerea unui Rigó Lajos și afișase placate mari, bătătoare la ochi, unde spunea, că Rigó cel dela dânsul e adevăratul amoretz al prințesei de Chimay. Publicul dăduse crezământ afișelor și în câteva zile nimeni nu mai era curios de muzica lui Rigó Jancsi, se înțelege că bietul Janci era năcăjit și luă o hotărâre energetică să pună capăt acestui abuz. Într'o sară a intrat cu frumoasa lui nevastă în cafeneaua vecină, așezându-se la masă ca un burghez civilizată, consumând șampanie. Era de vreme și Rigó al doilea nu venise încă.

În clipa însă când sosi rivalul, Rigó Jancsi își uitase de engleza în care conversa până acum, și furios s'a repezit la bietul Lajos injurându-l în o *figănească-ungurească*, delicată, așa că acesta abia putu scăpa ascunzându-se în odăița de telefon. Cafejiul l-a dat pe gălăgiosul de Rigó Jancsi pe mâna poliției.

Revolta militară din Portugalia. Cu privire la revolta militară din Lamego se comunică următoarele:

Un complot militar s'a descoperit într'o localitate de garnizoană la o distanță de 90 klm. de Opporto.

Regimentul nr. 9 de infanterie s'a revoltat. Mai mulți soldați au fost arestați. Trupele dela nordul Portugaliai simpatizează cu rebelii.

Coartierul principal al complotului este la Opporto.

Colonelul Castro a fost arestat fiind acuzat că formează în regimentul său un curent contra guvernului.

La Lisabona au avut loc demonstrații violente contra ministrului de interne.

Totuși liniștea e restabilită în Capitală și comunicația pe străzi e normală.

Toate redacțiile ziarelor sunt păzite de garda republicană. Ziarul „Times” află că a fost arestați mai mulți ofițeri ai regimentului de infanterie din Portugalia.

Între cei arestați se află și colonelul Castro.

Inarmările Chinei. Guvernul chinez face pregătiri războinice. Comandantul militar al Chinei de Nord și-a strămutat cartierul general la Mukden, făcând acolo pregătiri militare.

La Kharbin agitația este mare din cauză că sunt ferner, că războiul va izbucni în curând. Trupele chineze au ocupat pozițiunile strategice mai importante unde s'au întărit. Ele au așezat și aparate de telegrafie fără sarmă.

Situația în Maroc. Se comunică din Fez, că în ziua de 4 Martie a intervenit un acord între Benimtir și Maghzenul. Se așteaptă la Fez delegații lui Cherarda, cari vor solicita iertarea.

Se află din Fez, că situația s'a ameliorat mult. Totul este calm în oraș și împrejurimi. Șefii triburilor Mtir au sosit la Fez, pentru a solicita iertarea, Sultanul le-a acordat-o cu unele condițiuni. Se așteaptă întoarcerea mehallei la Fez.

Steamerul „Phrygie” a plecat cu un batalion de tiraliori spre Casablanca.

Incidentul greco-turc. Iutre Poartă și guvernul grecesc s'au ridicat neînțelegeri cu privire la chestia predării corpului soldatului turc căzut în ciocnirea dela granița greco-turcă Gunița, acum o săptămână, pe teritoriul grecesc.

Guvernul grecesc a declarat că va preda corpul soldatului ucis numai după ce va fi examinat de o comisiune mixtă de medici greci și turci, care să constate cauza morții.

Batumul în mare primejdie. Ziarele din Tiflis anunță că orașul Batum se află în mare pericol.

Orașul a fost de mai multe ori inundat. Experții spun că orașul e în pericol de a se înneca în mare.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MARY

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(7) — Urmare —

Între cei rămași înapoi se născu îndată un murmur. Felul cum merse pe dinaintea lor, umbletul ei, ținuta ei, pielea ei albă strălucitoare, ochii lucitori, boltitura deasupra lor, finețea formei nasului... toate ca turnate și de o frumusețe desăvârșită. Pe loergen Thiis l-a înebunit din prima clipă ființa ei. Era și el un tânăr înalt, svelt, de soiul familiei Krog, numai ochii lui erau altfel. Acum steteau așintiți asupra ușii, prin care dispăruse ea. Așteaptă loergen la trepte, până ce a stat ea în odaie.

Când a ieșit și și-a îndreptat pașii spre el, ca să plece la brațul lui spre societatea ceealaltă — într'o haină scurtă de crep ușor, de culoarea mării albastre, cu ciorapi de mătase lucrați à jour, de aceeași culoare și cu pantofi cu brocat argintit, ca cataramă antice — era într'adevăr ca o poezie. Admirația o puteai ceti din ochii tuturor. Nici nu se vorbea despre altceva, până ce au ajuns toți la masă. Și nici acolo n'au încetat comentarele; Marit ajunsese discuția întregului oraș. Pe lângă linii atât de curate, pe lângă ochi atât de strălucitori, pe lângă pielea asta albă, mai avea fața aceasta și gloriola unui

păr roșu! Și toate acestea se țineau de olaltă. Statura înaltă cu umerii, cari cădeau lin în jos și un bust, care nu era înflorit încă pe deplin, dar care avea atâta libertate și independență, de ai fi putut să-l descoperi spre vedere în dragă voie. Și brațele și mâinile la închietoare, și linia soldurilor ei, și piciorușele... Era aproape ridicol: o ceată de tineri domni susțineau mai târziu cu cel mai mare zel, că partea cea mai nobilă a tinerei fete sunt închieturile piciorușelor ei. Așa ceva — ziceau — că n'au mai văzut prin ținuturile astea. Atât de subțiri și de sus, cu rotunjimea aceea crescândă —! Nu, n'au mai văzut așa ceva.

Ioergen Thiis intrase cu desăvârșire să vorbească, ba pentru câțva timp intrase chiar să și mănânce; și mănucarea era de altfel lucrul cel mai simpatic ce-și putea gândi el. Mergea pe urma ei ca un lunatec. Nu o vedeai nicăiri, fără ca să nu-ți fi urmat el sau fără să nu fi fost în preajma ei.

Din cauza balului, înopțară d-na Darwes și tatal în casa din oraș. În zori de zi fură treziți de larma și de răsetele de afară, de dinaintea casei. Voci femeiești și bărbătești strigau „Ura!” și „Trăiască!” Oaspeții balului petreceau pe Marit acasă.

În ziua următoare primară cei doi bătrâni vizite din partea rudeniilor și a prietenilor. Cei mai bătrâni, cari au fost la bal, susțineau, că Marit ar fi cea mai frumoasă ființă, din câte au văzut ei vre-odată. Bătrânul Klaus a văslit seara pe la noi și a cutreierat orașul și și-a cules

vre-o câțiva din prieteni, numai ca să-i ducă și să le arate fata.

După prânz s'a prezentat loergen în uniformă și cu mânuși nouă. Voia să-și ia îndrăzneala și să întrebe de sănătatea stimatei domnișoare. Domnișoara însă nu s'a arătat de loc.

Când sosi, în sfârșit, era ocupată cu altceva. Doamna Darwes observă lucrul acesta îndată. Pe lângă asta nici nu povesti regina balului nimic despre bal. Ea se mulțumi cu întrebarea, dacă au fost treziți în noaptea trecută de țipetele celor cari au petrecut-o. Apoi mănăcă. După ce isprăvi și se întoarse iarăș, îi povesti tatăl ei, că a fost loergen aici, ca să întrebe de sănătatea ei.

Marit surâse.

Doamna Darwes o întrebă: „Nu-l vrei?”

— „O, da”.

— „Atunci de ce faci așa o față?”

— „A mâncat grozav de mult lângă mine”.

Tatăl intră și el în conversație, zicând:

— „Așa face și tatăl său — oficiantul. Și totdeauna își alege bucățica cea mai bună”.

— „Tocmai!”

Doamna Dawes stete pe scaun și așteptă cum au să se desvolte lucrurile; căci ceva trebuia să vină. Marit ieși. După câțva timp veni din nou, cu pălăria și cu umbrela.

— „Mergi la plimbare?”, o întrebă d-na Dawes. Marit își trase mânușile.

— „Da, vreau să-mi comand cărți de vizită”.

— „N'ai cărți de vizită?”

Guvernatorul Caucazului a cerut ajutor.

Se va trimite o comisie din Petersburg spre a lua grabnice măsuri de salvare.

Un memoriu al Arabilor din Constantinopol. Fikri bey și Nureddin bey, conducătorii partidului arab, au prezentat azi Camerei un memoriu, în care indică reformele, prin a căror înfăptuire s'ar putea restabili pacea în Arabia.

Tonul memoriului este cât se poate de aspru. Cei doi conducători au declarat că acțiunea revoluționară din Arabia este îndreptățită.

Face senzație faptul că memoriul a fost prezentat Camerei, imediat după înființarea partidului arab unitar.

Luptă sângeroasă în granița turco-bulgară. Ziarele de seară din Sofia publică toate o relațiune identică a unei grave ciocniri, ce s'ar fi petrecut la graniță, în munții Rhodopului, între un detașament bulgar și unul turc.

Un pichet bulgar ar fi fost atacat, dintr'o ascunzătoare, de unul otoman.

Ar fi 30 morți și răniți, din cari un sublocotenent și 10 oameni din partea bulgarilor.

La ministerul de război nu s'a primit încă nici o telegramă oficială, în această privință.

Rubrica de șach

2. Figurile.

f) pionerii.

Urmează acum să ne ocupăm și cu pionerii, fiind figuri destul de folositoare ale jocului și având un rol însemnat în atacarea sistematică a regelui și a taberei contrare, dând ajutor în acelaș timp figurilor, cari sunt menite să apere regele în situațiuni critice.

Precum în luptă se măsoară puterile gregarilor din ambele părți, astfel și pe tabla de șah lupta cea mai aprigă se dă pentru nimicirea poziției prin delăturarea pionerilor. Devenind astfel situația mai clară să pot valida mai ușor și celelalte figuri ale jocului.

Cunoaștem o regulă bună cu privire la înțelegerea pionerilor din partea jucătorilor și

anume: să ne ferim cât se poate de mult, ca premiând pionerii, cam într'o formă *falangică*, figurile cele mari să fie așezate în dosul lor.

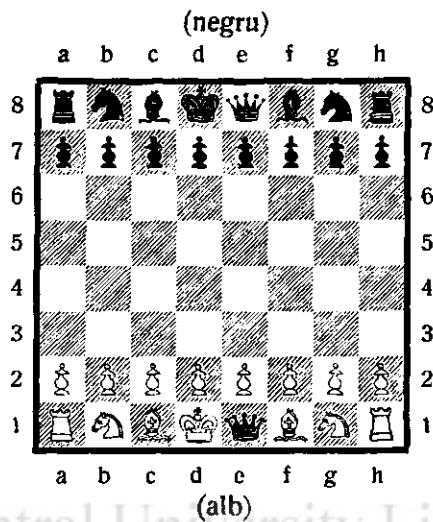
Modul de înaintare a pionerilor e foarte restrâns. Ori care pioner poate înainta numai în rândul acela, pe care e așezat și numai câte un pătrat; la început, adică din poziția originală 2 pătrate. Ajungând pionerul respectiv pe pătratul ultim al taberei contrare (adecă a2 pe a8) poate fi schimbat cu orice figură mai valoroasă, *chiar și dacă figura aceea să află încă pe tablă*. Până ce figurile celelalte ale jocului pot pași în direcțiunea lor respectivă și înainte și îndărăt, cum o cere aceasta necesitatea, *pionerii nu pot să se retragă*, ei pășesc tot numai înainte.

Direcțiunea lor e perpendiculară, dar nu pot lua figuri contrare, cari să aște în calea lor, ci numai figuri de acele, cari se afla în direcțiune crucișă pe pătratul vecin.

De ex. pionerul de pe b 2 poate înainta la început pân' la b 4 după aceia pe b 5 — b 6 — b 7 și în b 8 să poate schimba.

Un pioner, care să aște de ex. pe pătratul e 4 nu poate scoate numai figurile aflătoare pe d 5 și f 5.

3. Feul de a așeza figurile pe tabla de șach.

Figurile șachului se așază în ordinea următoare: Turn (T.), Cal (C.), Fugar (F.), Rege (R.), Damă (D.) Fugar, Cal, Turn. E de notat, că tabla se așază totdeauna cu pătratul alb spre dreapta. (v. figura).

POȘTA REDACȚIEI

(Z-b) Blaj. Mulțumim. Celelalte vor urma. Nu s'au publicat din lipsă de spațiu.

D-lui B. D. în M. Întrebarea ce ne-o puneți e îngășe. Știrea „Frica de cătanie” „Tribuna poporului” a împrumutat-o probabil din „Sfătătorul”, care la rândul său a luat-o din „Libertatea” care iarăș a forțecat-o cu foarte puține schimbări stilistice, ca de ex. „ministrul pentru treburile din lăuntru a țării” în loc de „ministrul de interne” etc. — din „Românul” Nr. 30 apărut în 8/21 Fe-

bruarie. D-ta zici, că poate călăuziți de sofistica lor „inexorabilă” s'or fi crezând îndreptățiți să împrumute și dumnilor o „informație” de-a noastră atunci, când noi publicasem „informația” lor „Cât o fi costat?” la loc de frunte în acelaș Nr. unde apăruse „Frica de cătanie”. Nu credem. De altfel n'au săvârșit nici un păcat, doar în gazetărie să obicinuesc împrumuturi mai mici; decât că au întârziat puțin — publicând noutatea după o lună.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmagian.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel mai modern. ...

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru

gramofon:

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem” și din

„Balkáni herczegnő”

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

CAPITOLUL AL V-lea.

După trei ani.

Intr'o zi frumoasă de început de primăvară, trei ani mai târziu, ieșea Mary cu trăsura în Paris la plimbare, întovărășită de o rudenie de a ei, cu Alice Clerc. Coborau aleea Bois de Boulogne, spre poarta aurită dela intrarea parcului. Mary și Alice au făcut cunoștința în America și s'au întâlnit din nou aici, în Paris, anul trecut. Alice Clerc locuia acum în Paris cu tatăl ei. Bătrânul Clerc fusese mai înainte unul din cei mai mari vânzători de lucruri de artă în New-York și ținuse pe o norvegiancă din familia Krog. După moartea nevestei sale vându întregă prăvălia gigantică. Fata crescuse în mijlocul artei și primi o cultură solidă. Cunoștea toate muzeele din lume; îl duse cu puterea pe tatăl ei chiar și în Japonia. Otelul ei din Câmpiile Elisee era plin de opere de artă; acolo își avea ea și atelierul. Modela. Alice nu mai era tânără: o persoană vânzătoare, durdulie, bună de inimă și veselă.

(Va urma)

— „Am, dar ale vechi nu-mi mai plac.”
— „Pentru ce nu?”, o întrebă doamna Dawes mirată. „În Italia le găseai atât de minunate!”

— „Da, dar nu-mi mai place numele.”

— „Numele?”

Amândoi se priviră în ochi.

— „Am impresia ca și când nu s'ar mai potrivi numele meu cu nime.”

— „Marit nu ți-se mai potrivește?”, întrebă d-na Dawes, iar tatăl adăogă încet:

— „Era numele mamei tale.”

Marit nu răspunse îndată. Simțea cum se odihnesc ochii spăimântați ai tatălui ei asupra ei.

— „Cum ai vrea să te numești?” D-na Dawes puneă întrebarea aceasta.

— „Mary.”

— „Mary?”

— „Da, e mai potrivit. — Cel puțin așa o simțesc eu.”

Mirarea mută a celor doi o deprimară vădit. Marit zice:

— „Și așa vrem să călătorim la America, acolo o să mă numească toți Mary.”

— „Dar ești botezată Marit”, încercă să obiecționeze în sfârșit tatăl.

— „Și ce-i dacă sunt botezată așa?”

D-na Dawes: „Așa e scris în actul tău de botez, fata mea. E numele tău așa.”

— „Da, în cartea bisericeii, dar nu în mine însa-mi.”

Cei doi bătrâni o priviră muți.

— „Il doare asta pe tatăl-tău, fata mea.”

— „Tata poate să mă numească în dragă voie Marit.”

D-na Dawes o privi supărată și nu mai zise nimic. Marit isprăvisse cu îmbrăcatul mânușilor.

— „În America îmi vor zice Mary. Știu eu prea bine. Mi-am notat-o aici. E așa de dragălaș numele ăsta.”

Ea scoase din tășculiță ei o carte de vizită mică de tot. D-na Dawes privi la ea și o întinse lui Anders Krog. Pe carta de vizită era scris cu o scrisoare fină, pe hârtie elegantă: „Mary Krog.”

Tatăl se uită mult la carta de vizită; apoi o puse pe masă, își luă jurnalul în mână și se prefăcu ca și când ar ceti.

— „Îmi pare rău, tată, că interpretezi lucrul astfel.”

Anders Krog repetă încet, fără să privească pe deasupra jurnalului:

— „Marit este numele mamei tale.”

— „Și numele mamei mele îl am drag. — Mie nu mi se potrivește.”

Cu astea ieși Marit liniștit din odaie. D-na Dawes, care sta la fereastră, se uita pe urma ei, cum se duse pe stradă în jos. Anders Krog puse gazeta la oparte. Nu putea să citească.

Doamna Dawes voia să încerce, să-l mângăie.

„Poate că este ceva adevăr într'asta zise ea. „Marit, nu se mai potrivește numele cu ea.”

„Numele mamei”, repetă Anders Krog. Lacrămile îi curgeau pe obraji în jos.

— Institut de asigurare indigen —
„TRANSSYLVANIA“
 Sibiu, str. Cisnădiei 1—5 (în casele proprii)

a introdus, ca să satisfacă în toată privința dorința publicului asigurător, câteva tarife nouă (l. g. X. g. XIX g.) după care s'a făcut posibilă încheierea de asigurări cu 40% participare la câștig, după câte 3 ani de asigurare! Aceasta participare la câștig nu se calculează în premiile viitoare, ci se plătește în numărar, ceea ce înseamnă o însemnată reducere a premiului. Dacă d. ex.: o persoană de 20 de ani încheie o asigurare pe K. 10.000 după tariful XIX. g. astfel, că acest capital după o plătire de premiu în decurs de 30 de ani, la ajungerea etății de 50 de ani ai persoanei asigurate să se plătească de jumătate, iar cealaltă jumătate la moartea întâmplată, mai târziu va avea după acest tarif să solvească un premiu anual de Coroane 266·40, va să zică cu totul Coroane 7992.—. Primește însă în schimb după câte 3 ani de asigurare înapoi 40% din premiu, adică în total K. 1065·60, ca participare la câștig! Prin urmare toate speșele acestei asigurări fac K. 6926·40. Când însă moartea asiguratului s'ar întâmpla mai înainte, adică înainte de anul al 50-lea al etății, banca ar plăti imediat cele 10·000 de cor. întregi erezilor. Atunci, natural și premiul plătit va fi mai mic.

Prospecte și informațiuni asupra acestui tarif, cum și asupra tuturor celorlalte, se dau în orice timp și cu toată prevenirea prin Direcțiune sau prin reprezentanții ei.

Reprezentanța pentru Arad se află la D-nul Iullu R. Herbay strada Szécseny Nr. 1.

Acquisitori se caută pretutindeni.
 (61) 1—)

Stabilimentul de sculptură în piatră a
văd. lui FRANK VILMOS

:: Piața Boros Béni Nr. 2. ::

Recomand în atențiunea binevoitoare a On. Public, magazinul meu bogat asortat de

● **pietrii mormântale** ●

Pentru orientare țin să amintesc că firma aceasta o conduc dela 1883 spre cea mai mare mulțumire a publicului și și pe mai departe scopul îmi va fi ca să satisfac stimații mei clienți cu serviciu solid, prompt și atent. — Garanță deplină dă pentru împlinirea oricărei comande maestrul sculptor, conducătorul întreprinderi mele, d-nul **Jacob Belloni**, care de 42 de ani lucră în branșa asta. — Rog mult prețuitul sprijin și pe mai departe. — Cu tot respectul :
văd. lui FRANK VILMOS.

Aduc la binevoitoarea cunoștință a mult onoratelor doamne, că mi-am mutat

prăvălia de blănărie

din st. Salacz nr. 1., în str. Kossuth nr. 5.
 unde primesc îngrijirea
 vestmintelor de iarnă.

Cu stimă

Mayer Miklós,
 blănar.

Mare asortiment
 de
ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas
 albastru și trandafiriu, din
 piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

— **Aviz.** —

Înștiințăm respectuos Onor. public că am luat

Prăvălia de modă pentru bărbați și femei

a lui **Lantos József**, Arad, Andrassy-tér nr. 20, sub cele mai favorabile condițiuni. Considerând acest prilej bun, suntem în situația să oferim toate mărfurile din magazin cu prețurile cu cari s'au procurat, Rugăm cu cel mai profund respect valorosul sprijin al stim. public

Gross și Lapikás.

Localitatea de prăvălie se închiriază.

